

Regeringsuppdrag

Rapport

The logo consists of the lowercase letters 'esv' in a green, sans-serif font. The 'e' and 's' are connected, and the 'v' is separate.

EKONOMISTYRNINGSVERKET

Ekonomistyrningsverkets årliga rapport 2012 om den statliga internrevisionen

ESV:s rapporter innehåller regeringsuppdrag, uppdrag från myndigheter och andra instanser eller egeninitierade utredningar.

Publikationen kan laddas ner som pdf-fil och beställas från www.esv.se

Datum: 2012-03-22

Dnr: 49-927/2011

ESV-nr: 2012:1

Copyright: ESV

Rapportansvarig: Annika Alexandersson

Förord

I detta ärende har generaldirektören Mats Wikström beslutat. T.f. funktionsansvarige Annika Alexandersson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också t.f. avdelningschef Ann-Sofie Löth och utredaren Catrin Lind Ebert deltagit.

Innehåll

Förord	3
1 Sammanfattning	6
1.1 ESV:s iakttagelser och slutsatser.....	6
1.1.1 Regelefterlevnad.....	6
1.1.2 Internrevisionens resurser	7
1.2 ESV:s genomförda åtgärder under 2011.....	11
1.3 ESV:s planerade åtgärder för 2012.....	12
2 Inledning	13
2.1 Uppdraget	13
2.2 Vilka myndigheter omfattas av ESV:s redovisning till regeringen.....	13
2.3 Definitioner.....	13
3 Tillvägagångssätt	15
3.1 Inhämtande av uppgifter	15
3.2 Mätområden.....	15
3.3 Kvalitetssäkring av inhämtade uppgifter.....	15
3.3.1 ESV:s kvalitetssäkring av svaren i internrevisionsenkäten för 2010	16
3.3.2 Inhämtade uppgifter från extern kvalitetssäkring av internrevisionsfunktionen ..	20
3.3.3 Inhämtade uppgifter från Riksrevisionen.....	22
4 Resultat av den årliga internrevisionsenkäten	24
4.1 Inledning.....	24
4.1.1 Fortsatt utveckling av redovisningen.....	24
4.1.2 Undantagna myndigheter från ESV:s analys av frågor om regelefterlevnaden..	24
4.2 Analys och bedömning av internrevisionens regelefterlevnad	25
4.2.1 Inrättat internrevision	27
4.2.2 Oberoende och objektivitet	27
4.2.3 Kompetens och erfarenhet.....	28
4.2.4 Kvalitetssäkring.....	29
4.2.5 Styrning av internrevisionen.....	30
4.2.6 Inriktning	31
4.2.7 Planera uppdrag	34
4.2.8 Utföra uppdrag.....	34
4.2.9 Kommunicera resultatet.....	35
4.2.10 Följa upp resultatet	36
4.3 Internrevisionens resurser och hur de används	37
4.3.1 Totala kostnader för internrevision.....	37
4.3.2 Årsarbetskrafter	38
4.3.3 Arbetad tid	40
4.3.4 Inhyrda konsulter	41
4.3.5 Slutsatser.....	41
4.4 Internrevisionens medarbetare.....	42

4.4.1	Anställda internrevisorer per 2011-12-31	42
4.4.2	Ålders- och könsfördelning	43
4.4.3	Internrevisorernas yrkesmässiga bakgrund	43
4.4.4	Utbildningsbakgrund och certifieringar	44
4.4.5	Kompetensutveckling	45
4.4.6	Slutsatser	46
4.5	Samordning av internrevisionen	48
4.5.1	Slutsatser	49
4.6	Internrevisionens medverkan i internationellt arbete	49
4.7	Internrevisionens rådgivning avseende förordning om intern styrning och kontroll	50
5	Projekt 2011	51
5.1	Genomgång av revisionsplaner	51
5.1.1	Syfte	51
5.1.2	Omfattning	51
5.1.3	Resultat avseende regelefterlevnaden i revisionsplanerna kopplat till internrevisionsförordningen	51
5.1.4	Övriga iakttagelser	52
5.1.5	Granskningsaktiviteter enligt revisionsplanerna	53
5.1.6	Slutsats genomgång av revisionsplaner	54
6	ESV:s åtgärder under 2011 och planerade åtgärder för 2012	56
6.1.1	ESV:s genomförda åtgärder under 2011	56
6.1.2	ESV:s planerade åtgärder för 2012	57
	Bilaga 1 - Myndigheter som ska tillämpa internrevisionsförordningen 2011	59
	Bilaga 2 - Utfall per kriterium fråga 1-10	61
	Bilaga 3 - Relativ poäng per myndighet	65
	Bilaga 4 - Beräkning av relativ poäng	68
	Bilaga 5 - Externa kvalitetssäkringar utifrån IIA:s standards	70
	Bilaga 6 - Externa kvalitetssäkringar utifrån internrevisionsförordningen	72

1 Sammanfattning

Ekonomistyrningsverket (ESV) ska på regeringens uppdrag utveckla, förvalta och samordna den statliga internrevisionen samt till regeringen lämna en redovisning över denna. ESV:s redovisning utgörs av en årlig rapport i vilken ESV analyserar och bedömer statusen på internrevisionen samt redovisar vilka åtgärder som ESV har vidtagit eller avser att vidta för att säkerställa en statlig internrevision som utmärks av hög professionalism och kvalitet.

För att analysera och bedöma statusen på den statliga internrevisionen har ESV hämtat in uppgifter, via en internrevisionsenkät, från de 66 myndigheter som skulle tillämpa internrevisionsförordningen under 2011. Annan tillgänglig information, till exempel ESV:s egna utredningar och information från extern kvalitetssäkring, har i den mån det varit möjligt, använts för att kvalitetssäkra, analysera och upplysa om inhämtade uppgifter. Myndigheternas svar på frågorna 1-10 om regelefterlevnad i internrevisionsenkäten mäts med en relativ poäng i intervallet mellan 0 till 1, där 1 avser full regelefterlevnad. Frågorna 11-24 avser internrevisionens resurser, kompetenser och andra uppgifter.

ESV har, liksom vid tidigare år, beslutat att nyinrättade internrevisionsmyndigheter inte ska beaktas vid bedömningen av frågorna som avser regelefterlevnad (1-10). I år är det tre myndigheter vars svar undantas vid analysen av dessa frågor. Det gör att sammanlagt 63 myndigheter omfattas. De tre myndigheterna har anställt internrevisionschef vid skilda tidpunkter under 2011 och har därmed hunnit olika långt avseende utförda internrevisionsaktiviteter. Detta innebär att analysen av dessa myndigheter inte ger en rättvisande bild av regelefterlevnaden.

1.1 ESV:s iakttagelser och slutsatser

1.1.1 Regelefterlevnad

Genomsnittlig (aritmetiskt medelvärde) relativ poäng för frågorna 1-10 är 0,976 för 2011 vilket är en liten förbättring jämfört med både 2010 (0,973) och 2009 (0,957). Vid en jämförelse av regelefterlevnaden för år 2011 med 2010 kan noteras att det har skett förbättringar inom fyra frågeområden, försämringar inom tre frågeområden och oförändrat resultat inom tre frågeområden (resultatet uppgår till 1,0). Förändringarna mellan 2011 och 2010 är relativt små bortsett från två frågeområden.

På frågan som avser program för intern och extern kvalitetssäkring har det skett en större förbättring jämfört med föregående år. En orsak till förbättringen är att ESV

under 2010 förtydligat vad en årlig självvärdering innefattar. Under 2010 skedde en markant förbättring inom detta område till följd av ESV:s förtydligande. Under 2011 har området fortsatt att utvecklas positivt genom att fler myndigheters internrevisionsverksamhet omfattas av ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Trots förbättringarna saknar fortfarande en femtedel av myndigheterna ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Utfallet på fråga 4 är 0,863 (0,813) vilket fortfarande är markant lägre än utfallet på övriga frågeområden.

För fråga 10, som behandlar uppföljningen av internrevisionens förslag till åtgärder med anledning av iakttagelser i revisionsrapporterna, har regelefterlevnaden sjunkit. Utfallet inom detta område blev 0,951 (0,982). Försämringen beror på brister inom området som noterats i samband med ESV:s egen kvalitetssäkring av enkätsvaren för 2010. Bristerna som noterades för 2010 har till viss del kvarstått under 2011.

Avseende frågeområde 6, delfråga 6:8 och 6:9 i internrevisionsenkäten, som avser internrevisionens arbete med revisionsplaner har ESV inte kunnat göra någon bedömning av regelefterlevnaden på grund av att det är en betydande skillnad mellan resultatet från enkätsvaren jämfört med resultatet som ESV erhöll vid genomgången av myndigheternas revisionsplaner för samma period. I internrevisionsenkäten har nästan samtliga myndigheter uppgivit att de uppfyller kraven i internrevisionsförordningen samtidigt som ESV noterat att 12 myndigheter saknade en beskrivning av mål och inriktning och att 35 myndigheter inte hade avsatt någon tid för uppföljning i revisionsplanen.

ESV kommer under 2012 fortsätta arbetet med att besöka internrevisionsmyndigheterna för att kvalitetssäkra den information som lämnats i internrevisionsenkäten. ESV kommer i samband med dessa besök att även följa upp tidigare brister som framkommit i årets rapport.

Andra brister och förbättringsområden som har uppmärksammats framgår av avsnitten 4.2.1- 4.2.10.

1.1.2 Internrevisionens resurser

Resurser och kompetens

Total redovisad kostnad för samtliga internrevisionsfunktioner uppgick till 139 mkr (130) för 2011. Av myndigheterna använde knappt 20 procent mer än tre mkr till internrevision och drygt 30 procent av myndigheterna förbrukade mindre än en mkr.

Nedan framgår ett urval av jämförelsesiffror för den statliga internrevisionen:

	2011	2010
Antal internrevisionsmyndigheter	66	64
Årsarbetskrafter inklusive konsulter	144	130
Antalet statliga internrevisorer	139	134
Medelantalet anställda	2,1	2,1
Antalet ensamrevisorer	34	33
Antalet myndigheter med ensamrevisorer	40	38
Antalet myndigheter med ensamrevisorer på deltid	14	16
Antal myndigheter med samordnad internrevision	13	13
Arbetad egen tid (timmar)	212 000	198 700
Arbetad tid konsulter (timmar)	9 700	7 700
Total kostnad internrevisionsfunktion (tkr)	138 700	130 400
Genomsnittlig kostnad per internrevisionsfunktion (tkr)	2 100	2 000
Genomsnittlig kostnad per årsarbetskraft (tkr)	963	1 003
Total kostnad kompetensutveckling (tkr)	3 400	3 000
Genomsnittlig kostnad kompetensutveckling per anställd (tkr)	25	24
Kompetensutveckling per anställd (timmar)	77	95
Varit verksam som internrevisor tre år eller mer (%)	91	88
Andel kvinnor (%), andel kvinnliga internrevisionschefer (%)	45, 47	46, 46
Ålder mellan 51 och 60 år (%), ålder över 60 år (%)	37, 19	38, 19

Ensamrevisorer och internrevisionens resurser

Under 2011 hade 14 av myndigheterna med ensamrevisor (internrevisionschef utan konsultstöd) inte internrevisionschefen anställd på heltid (avsnitt 4.3.2). Antalet årsarbetskrafter, inklusive externa konsulter, har i fem fall (Internationella programkontoret, Karlstads universitet, Läkemedelsverket, Myndigheten för yrkeshögskolan och Statens kulturråd) understigit en halv årsarbetskraft.

Liksom tidigare år anser ESV att det inte är tillfredställande att antalet myndigheter med ensamrevisorer fortsätter att öka. Myndigheterna anställer i många fall inte en internrevisor på heltid och årsarbetstiden är i vissa fall 50 procent av en normal årsarbetstid eller ännu mindre. Det finns en risk att bristen på tid gör det svårare för internrevisionen att leva upp till de formella krav som ställs på internrevision, exempelvis kvalitetssäkring, dokumentation och egen kompetensutveckling, om den tillgängliga tiden är begränsad. Att vara ensamrevisor och anställd på deltid behöver inte vara ett problem om internrevisorn har möjligheter att använda sig av hjälp utifrån t.ex. i form av externa konsulter. Enligt vad ESV kan utläsa av de uppgifter som myndigheterna har lämnat är det ovanligt att det förhåller sig så.

ESV konstaterar, i likhet med tidigare år, att antalet internrevisorer och deras arbetstid (i procent av heltid) varierar hos myndigheter som är verksamma inom samma verksamhetsområde och där verksamheten förefaller jämbördig. Detta är särskilt påtagligt för myndigheter inom Högskole- och Universitetsområdet. ESV:s bedömning är, liksom tidigare år, att det behövs en analys från myndighetsledningarna av hur stora resurser internrevisionen vid myndigheten bör ha för att uppfylla kraven i internrevisionsförordningen.

Samordning

Vid 13 av myndigheterna med ensamrevisorer är internrevisionsfunktionen samordnad, det vill säga att internrevisionschefen är anställd vid två myndigheter. Det är till övervägande del myndigheter med ensamrevisorer som har åtagit sig samordningsuppdrag. En risk med samordningen är att tiden inte räcker till för att genomföra uppdraget på det sätt som god internrevisions- och internrevisorssed kräver. Enligt ESV:s uppfattning vore det bättre om samordningen skedde med en internrevisionsmyndighet som har en något större och mer resursstark internrevision.

Samverkan

Samverkan mellan internrevisionsfunktioner (bör regleras i ett avtal mellan myndigheterna) kan handla om att ge och få råd och synpunkter på bland annat revisionsrapporter och arbetsmetoder, men även i vissa fall att genomföra granskningsaktiviteter tillsammans. Samverkan mellan myndigheter med internrevisionsfunktioner är något som ESV ser mycket positivt på. Det är särskilt angeläget att ha en samverkanspartner när internrevisionsfunktionen består av en ensamrevisor.

Kvalitetssäkring

Extern kvalitetssäkring

Enligt föreskrifterna till internrevisionsförordningen ska en extern kvalitetssäkring genomföras minst en gång vart femte år av kvalificerad extern oberoende granskare eller granskningsteam. Eftersom föreskrifter och allmänna råd till den nya internrevisionsförordningen trädde i kraft 1 mars 2007 har de myndigheter som hade internrevision 1 mars 2007 haft fem år på sig att genomföra en extern kvalitetssäkring. Per 31 december 2011 var det 43 myndigheter som skulle ha genomfört en extern kvalitetssäkring med anledning av femårsgränsen. Av dessa hade 27 myndigheter genomfört extern kvalitetssäkring vid utgången av 2011. Ytterligare två myndigheter har genomfört en extern kvalitetssäkring men hade inte fått en definitiv rapport när internrevisionsenkäten inrapporterades och har därför inte räknats med 2011. Därmed är det 63 procent av de 43 myndigheterna som har uppfyllt kraven i internrevisionsförordningen på en extern bedömning av internrevisionen. ESV anser att det är ett bra resultat att så många myndigheter har

genomfört externa kvalitetssäkringar men vill betona att även de kvarvarande 14 myndigheterna måste genomföra en extern kvalitetssäkring så snart som möjligt.

Det har under 2011 för första gången genomförts externa kvalitetssäkringar där ingen avstämning sker mot Institute of Internal Auditors Standards (IIA:s standards) utan enbart mot internrevisionsförordningen. I de här fallen är kvalitetssäkraren en statlig internrevisionschef. En av orsakerna till att vissa myndigheter valt att anlita en statlig internrevisionschef är att en extern kvalitetssäkring som utförs av en konsultbyrå kostar relativt mycket pengar. ESV:s uppfattning är att det naturligtvis är bättre att det överhuvudtaget genomförs en extern kvalitetssäkring, men att ESV anser att kvalitetssäkring bör göras både enligt internrevisionsförordningen och IIA:s standards. Detta för att det finns aspekter på internrevisionens verksamhet där IIA:s standards behövs för att ge en fullständig bild, men även för att få verifierat att den internationella standarden uppfylls.

ESV:s kvalitetssäkring av internrevisionsenkäten

ESV har under 2011 och januari 2012 besökt 12 myndigheter för att kvalitetssäkra svaren i internrevisionsenkäten som avlämnades 2011. ESV:s erfarenhet av besöken är att de har varit mycket informativa och att det är något som ESV kommer att fortsätta med. ESV har bedömt svaren i internrevisionsenkäten men även haft möjlighet att ge internrevisionsfunktionerna råd och stöd. ESV:s mål är att alla internrevisionsfunktioner ska besökas under en femårsperiod.

ESV har gjort en bedömning till myndigheternas nackdel för i genomsnitt sex procent av de frågor som kvalitetssäkrats. Variationen inom gruppen är mellan 0 och 19,6 procent. Medianen är 3,6 procent.

Genomgång av revisionsplaner

Vid ESV:s genomgång av internrevisionsfunktionernas revisionsplaner för 2011 framkom att knappt 20 procent av myndigheterna saknar en beskrivning av mål och inriktning för granskningsinsatserna samt att drygt 20 procent av myndigheterna inte har redovisat någon budgeterad tid i revisionsplanen. Vidare uppmärksammades att drygt hälften av revisionsplanerna inte innehöll någon avsatt tid för uppföljning. Eftersom revisionsplanen är styrelsens/generaldirektörens beslutsunderlag för internrevisionens aktiviteter är det viktigt att det för varje granskningsinsats finns beskrivet vad internrevisionen vill uppnå med granskningen, vilka områden som omfattas och hur mycket tid man planerar att avsätta för de olika aktiviteterna. Ovan nämnda brister har inte framgått av svaren i årets internrevisionsenkät där samtliga myndigheter har uppgivit att de har en beskrivning av mål och inriktning. I stort sett alla myndigheter har uppgivit att det i revisionsplanen finns tid avsatt för uppföljning

av att åtgärder har vidtagits med anledning av resultatet av tidigare gjorda granskningar.

Vid genomgången av revisionsplanerna framkom att den budgeterade tiden för de 47 myndigheter som uppgett en detaljerad tidsbudget i revisionsplanen är betydligt lägre än vad som rapporterats i internrevisionsenkäten. Skillnaden kan till viss del bero på att myndigheterna har olika principer för att redovisa budgeterad tid i revisionsplanen. Det kan leda till att internrevisionsfunktionerna inte informerar sin ledning om hur den totala tiden fördelas vilket i sin tur kan leda till ett bristfälligt beslutsunderlag avseende internrevisionens resurser.

Resultatet från genomgången av inriktningen på de statliga internrevisorernas arbete visade att granskningsinriktningen till största delen består av granskning av intern styrning och kontroll samt ledning och kommunikation (49 myndigheter), myndighetsspecifika granskningar (38 myndigheter), granskning av regelefterlevnad (26 myndigheter), granskning av ekonomi/administration (26 myndigheter) och granskning av IT-säkerhet (24 myndigheter).

1.2 ESV:s genomförda åtgärder under 2011

ESV har under 2011 bland annat gett råd och stöd till myndigheter angående internrevisionsförordningen, genomfört fem utbildningar för statliga internrevisorer vid sex kurstillfällen, anordnat två nätverksträffar och arrangerat konferensen Mötesplats offentlig revision, tillsammans med Riksrevisionen, Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer (SKYREV), branschorganisationerna Far och SKL.

Vidare har ESV kvalitetssäkrat de svar som lämnats i internrevisionsenkäten för 2010 genom att begära in material från och besöka 12 internrevisionsfunktioner. Under 2011 begärde ESV även in revisionsplanerna från alla internrevisionsmyndigheter för att få en bild av inom vilka områden internrevisionsfunktionerna genomför sina granskningar och hur utformningen av revisionsplanerna förhåller sig till de krav som internrevisionsförordningen ställer.

ESV har genomfört informationsinsatser angående internrevision och intern styrning och kontroll riktade till styrelser och insynsråd (Regeringskansliet). Föreläsningar har hållits för fyra av departementen. ESV har tagit emot utländska besök. ESV har lämnat en redovisning över den statliga internrevisionen till regeringen.

ESV:s genomförda åtgärder har skett i samverkan med det särskilda råd för internrevisionsfrågor som regeringen har inrättat.

1.3 ESV:s planerade åtgärder för 2012

Utöver ESV:s ordinarie uppgifter planerar ESV att;

- Se över behovet av uppdateringar av föreskrifter och allmänna råd till internrevisionsförordningen,
- genomföra fortsatt utveckling av den årliga rapporten genom att besöka 12 internrevisionsfunktioner och genomföra en kvalitetssäkring av myndighetens svar i internrevisionsenkäten,
- begära in de sammanfattande rapporter över internrevisionens iakttagelser och rekommendationer som hör ihop med internrevisionsmyndigheternas revisionsplaner som ESV begärde in under 2011,
- fortsätta utvecklingen av ESV:s utbud av kurser och seminarier riktade till de statliga internrevisorerna,
- genomföra informationsinsatser efter förfrågan riktade till Regeringskansliet och myndighetsledningarna. Insatserna genomförs i samverkan med ESV:s funktion för intern styrning och kontroll,
- analysera och följa upp genomförandet och tillämpningen av internrevisionsförordningen (2006:1228) enligt uppdrag i ESV:s regleringsbrev för 2012. Regeringsuppdraget ska avrapporteras 2012-12-31.

2 Inledning

2.1 Uppdraget

ESV ska utveckla och förvalta samt samordna den statliga internrevisionen och till regeringen lämna en redovisning över denna.¹ ESV:s redovisning utgörs av en årlig rapport i vilken ESV analyserar och bedömer statusen på internrevisionen samt redovisar vilka åtgärder som ESV har vidtagit eller avser att vidta för att säkerställa en statlig internrevision som utmärks av hög professionalism och kvalitet.

Målet är att den statliga internrevisionen agerar och verkar i enlighet med god internrevisionsssed.

De förordningar som omfattas är i huvudsak:

- Internrevisionsförordning (2006:1228)
- Förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll
- Myndighetsförordning (2007:515)
- Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

2.2 Vilka myndigheter omfattas av ESV:s redovisning till regeringen

ESV:s redovisning till regeringen omfattar de myndigheter under regeringen som efter beslut av regeringen ska följa internrevisionsförordningen. Vid utgången av 2011 var det 66 (64) myndigheter som skulle ha en inrättad internrevision och därmed tillämpa internrevisionsförordningen. Dessa myndigheter framgår av bilaga 1. Från och med 1 januari 2012 är det 65 myndigheter som ska ha en inrättad internrevision. Fortifikationsverket upphör då att vara internrevisionsmyndighet.

2.3 Definitioner

Med statlig internrevision menas här en organisatoriskt och, i förhållande till den verksamhet som granskas, även i övrigt oberoende och objektiv gransknings- och rådgivningsverksamhet. Internrevisionen ska vara fristående från den operativa verksamheten och administrativt placerad direkt under myndighetens chef. En internrevision hjälper myndigheten att nå sina mål genom att utifrån risk och väsentlighet granska och lämna förslag till förbättringar av myndighetens process för intern styrning och kontroll. Internrevisionen ska också ge råd och stöd till myndighetsledningen.

¹ Förordningen (2010:1764) med instruktion för Ekonomistyrningsverket, 3 § 4 och 27 § 9.

För att *utveckla och samordna* den statliga internrevisionen utvecklar och förvaltar ESV föreskrifter och metoder för internrevision. ESV:s uppgifter inom området är att meddela föreskrifter till internrevisionsförordningen, ge stöd genom metoder, riktlinjer, utredningar, utbildning och rådgivning inom internrevision.

Med *god internrevisionssed* menar ESV i denna rapport i första hand det regelverk som kommer till uttryck i Internrevisionsförordning (2006:1228) med ESV:s föreskrifter och allmänna råd. God sed inom det statliga området kommer även till uttryck i de lagar och förordningar som styr statlig verksamhet i allmänhet samt i den vägledning som återfinns i internationellt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision och yrkesetisk kod.

ESV avgränsar *analysen och bedömningen av statusen* på den statliga internrevisionen till att:

- mäta efterlevnad av förordningar och internationellt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision och
- analysera internrevisionens resurser och hur de används samt internrevisionens kompetens och erfarenhet.

Jämförelse görs på en övergripande nivå med uppgifterna från föregående år.

Med *professionalism och kvalitet* menar ESV i denna rapport att internrevision utförs med rätt erfarenhet och kompetens samt följer de standardiserade regler och rutiner som följer av god sed. Internrevisionen ska omfattas av ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Regler och rutiner kan beskrivas som en årlig process för att planera, genomföra, dokumentera och rapportera internrevision.

Med *åtgärder* menas här:

- de föreskrifter som ESV meddelar till internrevisionsförordningen
- det stöd som ESV tillhandahåller myndigheterna.

3 Tillvägagångssätt

3.1 Inhämtande av uppgifter

För att analysera den statliga internrevisionen har ESV hämtat in information via en internrevisionsenkät från de myndigheter som efter beslut av regeringen ska följa internrevisionsförordningen (bilaga 1). ESV har vänt sig till myndigheten eftersom det är myndigheten som har skyldighet att lämna informationen. Uppgiftslämnandet kan ske genom delegation till tjänsteman, i normalfallet internrevisionschefen, eller att internrevisionschefen är föredragande till myndighetens chef. Det är samma ordning som gäller för uppgiftslämnande för den ekonomiadministrativa värderingen som är en av ESV:s uppgifter.

Uppgifterna är lämnade och kommunicerade via statens informationssystem Hermes. Uppgiftsinhämtandet består av att besvara ett antal frågor om internrevisionen. Frågorna publicerades på ESV:s webbsida 29 november 2011. Frågorna mailades även till myndigheternas registratorer och internrevisionschefer.

3.2 Mätområden

Redovisningen till regeringen består av en analys och bedömning av statusen på den statliga internrevisionen dels i förhållandet till det regelverk (fråga 1-10) som den har att följa, dels av resurser, kompetenser och andra uppgifter (fråga 11-24). I huvudsak är det i internrevisionsförordningen, inklusive föreskrifter och allmänna råd, och i myndighetsförordningen och förordningen om intern styrning och kontroll som myndigheterna kan finna vägledning för att lämna svar på frågorna. Även andra författningar som reglerar statlig verksamhet kan ge vägledning. Råd och stöd kan även hämtas från handledning Internt kvalitetsarbete för statliga internrevisorer (2010:34). I de fall det saknas regler, eller en utfyllande tolkning av reglerna behövs, kan vägledning även hämtas från internationellt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision och yrkesetisk kod.

De uppgifter som har hämtats in om internrevisionen är inte avgränsade till prestationen hos enskilda internrevisorer eller till myndighetens internrevision som egen organisatorisk enhet. Redovisningen från myndigheterna avser också det ansvar som ligger på styrelsen och det ansvar som ligger på myndighetens chef.

3.3 Kvalitetssäkring av inhämtade uppgifter

Som ett led i ESV:s arbete med att utveckla och samordna den statliga internrevisionen har ESV under 2011 och under januari 2012 besökt internrevisionen vid 12 myndigheter. Syftet med besöken är att ESV vill utveckla kvalitetssäkringen

av den årliga internrevisionsenkät som besvaras av internrevisionsmyndigheterna. Se mer om detta under avsnitt 3.3.1.

ESV har i viss utsträckning kvalitetssäkrat uppgifterna som lämnats i internrevisionsenkäten genom att jämföra med andra bedömningar som är tillgängliga, exempelvis ESV:s egna utredningar och även genom de kommentarer som myndigheterna har lämnat. Rimlighetsbedömningar har gjorts av lämnade uppgifter. I de fall ESV har gjort en annan bedömning av de av myndigheten lämnade uppgifterna har myndigheten kontaktats för förtydligande. I förekommande fall har ESV i samråd med myndigheten korrigerat myndighetens svar i internrevisionsenkäten.

ESV har tagit del av rapporteringen från de externa kvalitetssäkringar som nio av myndigheterna har genomfört och har kunnat använda resultatet från undersökningarna vid validering av uppgifter som lämnats i internrevisionsenkäten. Se mer om detta under avsnitt 3.3.2.

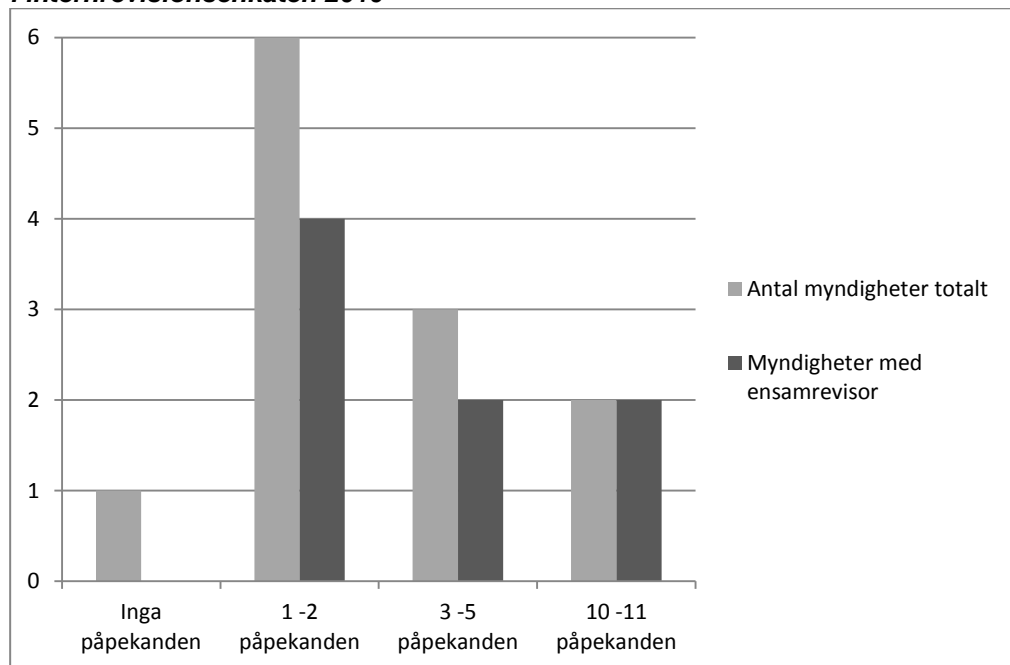
ESV har erhållit en sammanställning från Riksrevisionen avseende material i revisionsakter för 2010 som handlar om internrevision. Se mer om detta under avsnitt 3.3.3.

3.3.1 ESV:s kvalitetssäkring av svaren i internrevisionsenkäten för 2010

Som ett led i ESV:s arbete med att utveckla och samordna den statliga internrevisionen har ESV under 2011 och under januari 2012 besökt internrevisionen vid 12 myndigheter. Av de utvalda myndigheterna har åtta en ensamrevisor, två har sin internrevision samordnad med annan myndighet och två har mer än tre anställda internrevisorer. Syftet med besöken är att ESV vill utveckla kvalitetssäkringen av den årliga internrevisionsenkät som besvaras av internrevisionsmyndigheterna. ESV har för avsikt att besöken ska bli årligen återkommande. Målsättningen är att alla internrevisionsfunktioner ska få ett besök inom en femårsperiod.

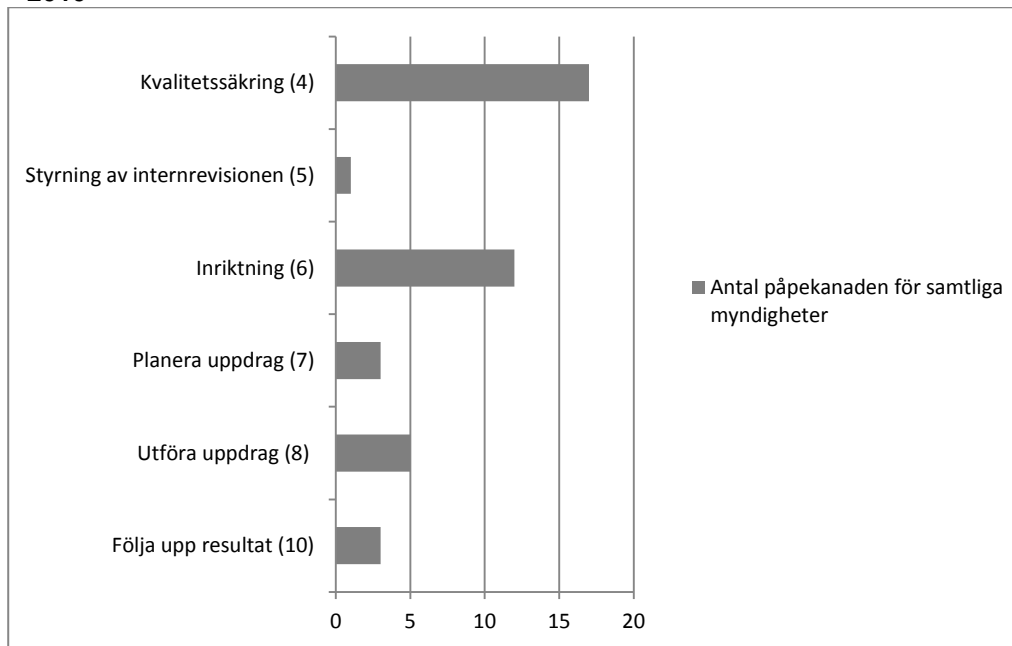
ESV har genomfört en översiktlig kvalitetssäkring av de svar som lämnats för år 2010. Kvalitetssäkringen grundar sig på dokument som begärts in av ESV och på information i samband med besök på plats hos internrevisionen. ESV har gjort en uppsummering av de frågeområden och delfrågor där ESV bedömer att svaret i enkäten borde ha varit ett annat än det som myndigheten har lämnat. Uppsummeringen har lämnats till internrevisionsfunktionen som en återkoppling. Kvalitetssäkringen medför inte att myndigheternas svar i självdeklarationen för år 2010 ändras men ESV har använt den vid utvärderingen av myndigheternas svar i enkäten för 2011.

Figur 1 Antal frågor där ESV gör en annan bedömning än det svar som lämnats i internrevisionsenkäten 2010

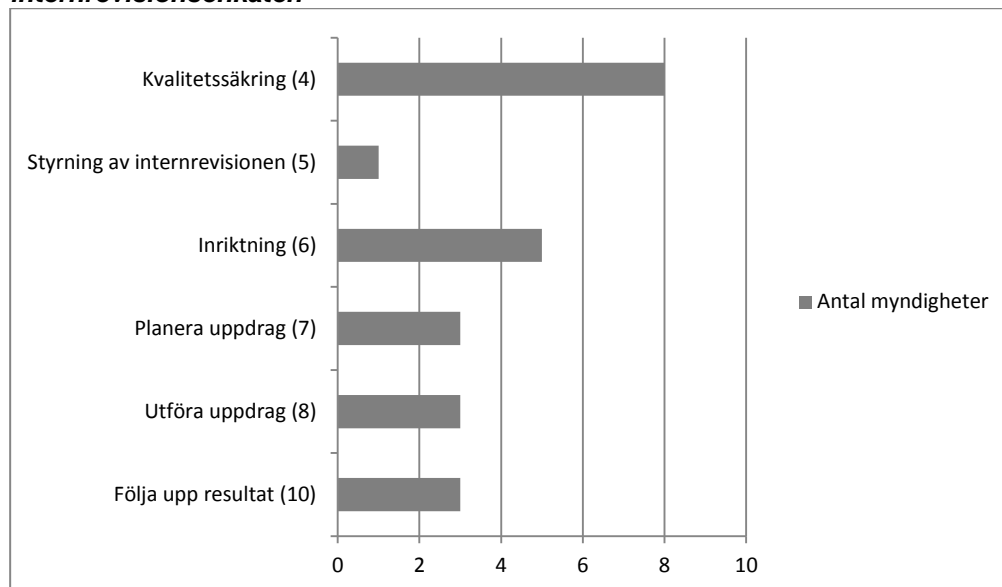

Internrevisionsenkätens tio frågeområden om regelefterlevnad omfattar totalt 56 delfrågor. För de tolv myndigheter där ESV kvalitetssäkrat svaren blir det totalt 672 delfrågor. För sammanlagt 41 delfrågor bedömde ESV att svaret i enkäten borde ha varit "Uppfyller ej" i stället för "Uppfyller". Det innebär att ESV har gjort en bedömning till myndigheternas nackdel för i genomsnitt sex procent av de frågor som kvalitetssäkrats. För två delfrågor gjorde ESV bedömningen att myndighetens svar borde ha varit "Ej tillämpligt/saknas" i stället för "Uppfyller ej". De två delfrågor där ESV bedömer att myndigheten har svarat till sin egen nackdel har inte tagits med i tabellerna.

Figur 2 Antal påpekanden per frågeområde (1 -10) i internrevisionsenkäten 2010

Figur 3 Antal myndigheter uppdelat på frågeområde (1 -10) i internrevisionsenkäten

ESV:s avvikande bedömningar fördelar sig väldigt olika mellan frågeområdena (fråga 1 – 10 i internrevisionsenkäten). Området med flest påpekanden är *frågeområde 4 Kvalitetssäkring*. Exempel på brister är avsaknad av program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring, att den interna kvalitetskontrollen inte dokumenteras, att den interna självutvärderingen inte har genomförts fullt ut och att

resultatet av det interna kvalitetsarbetet inte har rapporterats till myndighetens ledning. I december 2010 kom ESV:s handledning om internt kvalitetsarbete. Internrevisionsfunktionerna har därmed inte haft möjlighet att använda sig av den i sitt kvalitetsarbete under 2010. I samband med ESV:s besök har ESV presenterat den nya handledningen.

Påpekandet vad gäller *frågeområde 5 Styrning av internrevisionen* berodde på att internrevisionens riktlinjer ännu inte var beslutade av myndighetens ledning under 2010.

Frågeområde 6 Inriktning var det frågeområde som hade näst flest påpekanden. Exempel på brister kopplade till internrevisionens riskanalys är att det saknas en dokumenterad riskanalys eller att internrevisionen har använt sig av myndighetens riskanalys utan att dokumentera någon egen bedömning av riskerna. Som en följd av det finns exempel på att kopplingen mellan riskanalys och revisionsplan har blivit otydlig. Det finns även exempel på att riskanalysen inte täcker in alla väsentliga delar av myndighetens verksamhet, t.ex. kan området bedrägerier/oegentligheter och/eller myndighetens informationsteknologi saknas.

Frågeområde 6 behandlar även internrevisionens revisionsplan och dokumentation av arbetssätt och processer. De påpekanden som fanns här rörde förhållandet att internrevisionen inte hade skriftligt dokumenterat arbetssätt och processer eller inte hade gjort det i tillräcklig utsträckning. När det gällde revisionsplanen fanns det påpekanden om att tid för uppföljning av åtgärder med anledning av tidigare granskningar saknades i planen, att målsättningen med granskningsaktiviteterna inte var tillräckligt beskrivna och att tidsbudget saknades i revisionsplanen.

För frågeområde 7 Planera uppdrag rörde påpekandena att det inte fanns granskningsprogram eller att tidsuppskattning för granskningsaktiviteterna saknades.

Bristerna inom *frågeområde 8 Utföra uppdrag* handlade om dokumentation. ESV bedömer att dokumentationen inte är tillräcklig om innehållsförteckning, granskningsprogram, intervjufrågor och tydliga slutsatser saknas. Enligt internrevisionsförordningens föreskrifter till 9 § ska det framgå vad som granskats, hur och när granskningen utförts, vilken omfattning granskningen har haft, vilka iakttagelser och bedömningar som gjorts, vilka slutsatser som dragits samt vad som rapporterats och till vem. I ett fall bedömdes anlitate konsulter dokumentation vara bristfällig eftersom det saknades en ”röd tråd” mellan revisionsbevisen och rapporteringen. I ett annat fall hade inte internrevisionen samlat och bevarat dokumentation från granskningar som genomförts av anlitate konsulter.

Inom *frågeområde 10 Följa upp resultat* handlade påpekandena om att internrevisionen inte genomför strukturerade uppföljningar av vad som hänt med anledning av tidigare gjorda granskningar och att internrevisionen inte återrapporerat läget till myndighetsledningen. I ett fall påpekades att internrevisionens iakttagelser och rekommendationer måste framgå av den årliga rapporten för att styrelsen ska kunna sägas ha fattat beslut om dem. Detta på grund av att internrevisionen under löpande år rapporterat till revisionskommittén och inte till hela styrelsen. Revisionskommittén är att anse som ett beredningsorgan till styrelsen och kan inte formellt fatta beslut om internrevisionens iakttagelser och rekommendationer enskilt.

Slutsatser

ESV upplever att besöken hos myndigheterna för att kvalitetssäkra svaren i internrevisionsenkäten för 2010 har varit mycket informativa och att det är något ESV bör fortsätta med. Målsättningen är att alla internrevisionsfunktioner ska besökas under en femårsperiod. Sannolikt är det här en effektiv metod att påverka regelefterlevnaden i positiv riktning.

ESV har kunnat bedöma svaren i internrevisionsenkäten men även haft möjlighet att ge internrevisionsfunktionerna råd och stöd på plats. Det har varit särskilt värdefullt eftersom ESV då har kunnat presentera den nya handledningen om intern kvalitetssäkring. ESV har därför goda förhoppningar om att resultatet inom frågeområde fyra kommer att förbättras i framtiden.

ESV har gjort en bedömning till myndigheternas nackdel för i genomsnitt sex procent av de frågor som kvalitetssäkrats. Variationen inom gruppen är mellan 0 och 19,6 procent. Medianen är 3,6.

3.3.2 Inhämtade uppgifter från extern kvalitetssäkring av internrevisionsfunktionen

Internrevisionen ska enligt god internrevisionssed omfattas av ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Kvalitetssäkringsprogrammet ska enligt föreskrifterna till 7 § internrevisionsförordningen inkludera både intern och extern kvalitetsbedömning. Den externa bedömningen ska genomföras minst en gång vart femte år av kvalificerad extern oberoende granskare eller granskningsteam.

Internrevisionen inom svenska myndigheter ska bedriva sin verksamhet i överensstämmelse med internrevisionsförordningen med föreskrifter och allmänna råd, lagar, förordningar och övriga regeringsbeslut, samt för utfyllande tolkning the Institute of Internal Auditors Standards (internationellt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision) och Code of Ethics (yrkesetisk kod).

Under 2011 genomfördes nio externa kvalitetssäkringar. Fyra myndigheter har genomfört en extern kvalitetssäkring enbart utifrån internrevisionsförordningen med föreskrifter och allmänna råd och inte mot Institute of Internal Auditors Standards (IIA:s standards). Kvalitetssäkringarna utfördes av en statlig internrevisionschef. De övriga fem avsåg i två fall kvalitetssäkring mot både internrevisionsförordningen och IIA:s standards och i tre fall enbart mot IIA:s standards. Det har tidigare inte varit vanligt att de externa kvalitetssäkringarna på ett tydligt sätt har redogjort för förbättringsförslag med direkt koppling till internrevisionsförordningen.

Ytterligare två myndigheter som genomfört kvalitetssäkring under 2011 har inte räknats med på grund av att rapporterna inte var färdiga när myndigheterna lämnade uppgifter till ESV (Försvarets materielverk och Statens jordbruksverk).

Eftersom föreskrifter och allmänna råd till den nya internrevisionsförordningen trädde i kraft 1 mars 2007 har de myndigheter som hade internrevision 1 mars 2007 fem år på sig att genomföra en extern kvalitetssäkring. Per 31 december 2011 var det 43 myndigheter som skulle ha genomfört en extern kvalitetssäkring med anledning av femårsgränsen. Under åren 2007-2011 har sammanlagt 27 myndigheter genomfört en extern kvalitetssäkring av internrevisionen. Därmed är det 63 procent av de 43 myndigheterna som har uppfyllt kraven i internrevisionsförordningen på en extern bedömning av internrevisionen. Det är fortfarande 14 av de 43 myndigheterna som ännu inte har genomfört en extern kvalitetssäkring (Centrala studiemedelsnämnden, Finansinspektionen, Karlstads universitet, Luftfartsverket, Länsstyrelsen i Skåne län, Malmö högskola, Migrationsverket, Mittuniversitetet, Mälardalens högskola, Skatteverket, Skogsstyrelsen, Statens pensionsverk, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige och Örebro universitet).

ESV har i den mån det har varit möjligt kvalitetssäkrat myndigheternas uppgifter i självdeklarationen mot uppgifterna i de externa kvalitetssäkringarna.

Förbättringsförslag som har lämnats i externa kvalitetssäkringar utifrån IIA:s standards under perioden 2007 – 2011 framgår av bilaga 5.

Förbättringsförslag som har lämnats i externa kvalitetssäkringar utifrån internrevisionsförordningen (med föreskrifter och allmänna råd) under perioden 2009 -2011 framgår av bilaga 6.

Slutsatser

Per 31 december 2011 skulle 43 myndigheter ha genomfört en extern kvalitetssäkring med anledning av femårsgränsen. Av dessa hade 27 myndigheter genomfört extern kvalitetssäkring i någon form. Därmed är det 63 procent av de 43 myndigheterna som har uppfyllt kraven i internrevisionsförordningen på en extern bedömning av internrevisionen. ESV anser att det är ett bra resultat att flertalet myndigheter genomfört externa kvalitetssäkringar men vill betona att även de kvarvarande 14 myndigheterna måste genomföra en kvalitetssäkring så snart som möjligt.

Det har under 2011 för första gången genomförts externa kvalitetssäkringar där ingen avstämning sker mot IIA:s standards utan enbart mot internrevisionsförordningen. I de här fallen är kvalitetssäkraren en statlig internrevisionschef. En av orsakerna till att vissa myndigheter valt att anlita en statlig internrevisionschef är att en extern kvalitetssäkring som utförs av en konsultbyrå kostar relativt mycket pengar. ESV:s uppfattning är att det naturligtvis är bättre att det överhuvudtaget genomförs en extern kvalitetssäkring, men att ESV anser att kvalitetssäkring bör göras både enligt internrevisionsförordningen och IIA:s standards. Detta för att det finns aspekter på internrevisionens verksamhet där IIA:s standards behövs för att ge en fullständig bild, men även för att få verifierat att den internationella standarden uppfylls.

3.3.3 Inhämtade uppgifter från Riksrevisionen

ESV har på samma sätt som under tidigare år tagit del av det material i Riksrevisionens (RiR) akter som handlar om internrevision. Materialet blir inte offentligt förrän revisionsberättelsen för året har avlämnats och akterna har stängts. Det innebär att materialet inte blir tillgängligt förrän i maj månad. Det material som ESV har haft tillgång till avser därför revisionsåret 2010.

Av materialet kan utläsas att RiR träffar internrevisorer och tar del av planering och rapportering för drygt 80 procent av internrevisionsmyndigheterna. För cirka 2/3 av internrevisionsfunktionerna har RiR genomfört en bedömning i någon form av funktionens oberoende, professionalism och kompetens, oftast med hjälp av det granskningsprogram som RiR har tagit fram. I materialet finns det inget exempel på att RiR, efter att ha gjort en bedömning av internrevisionsfunktionen, har dragit slutsatsen att internrevisionen inte uppfyller kraven för att RiR ska kunna förlita sig på funktionens arbete. Av materialet att döma verkar det inte vara vanligt att RiR gör en mer ingående bedömning av internrevisionens arbete genom att gå igenom granskningsdokumentation. För fyra av myndigheterna saknas information om internrevisionen i RiR:s akter.

RiR:s granskningsprogram omfattar även en bedömning av i vilken utsträckning RiR kan använda de granskningar som internrevisionen kommer att genomföra under året. För närmare 70 procent av myndigheterna så anger RiR att man använder sig av internrevisionens arbete som en informationskälla. För cirka 15 procent av myndigheterna går det av RiR:s dokumentation att utläsa att RiR till någon del använder sig av internrevisionens arbete för sitt uttalande om årsredovisningen.

Materialet från RiR har inte föranlett att ESV gjort någon ändrad bedömning av myndigheternas svar i internrevisionsenkäten.

4 Resultat av den årliga internrevisionsenkäten

4.1 Inledning

ESV gjorde under 2010 förändringar av ett antal kriterier inom en del av frågeområdena. Skälet till ändringarna var att ESV avsåg att göra det möjligt för internrevisionscheferna att använda ESV:s enkät som en årlig självvärdering enligt föreskrifterna till 7 § internrevisionsförordningen.

ESV har ändrat poängberäkningen från och med internrevisionsenkäten för år 2010. År 2009 har räknats om i enlighet med det nya beräkningssättet, se bilaga 4.

4.1.1 Fortsatt utveckling av redovisningen

Erfarenheterna från denna sjätte årliga rapport om den statliga internrevisionen ger underlag för en fortsatt utveckling av metoden och mätområden för att lämna kommande redovisningar till regeringen. Resultatet av ESV:s analys och bedömning av myndigheternas lämnade uppgifter i internrevisionsenkäten kan visa på avvikelser från god internrevisionssed som både berör det ansvar som ligger på styrelsen/generaldirektören och det ansvar som ligger på chefen för internrevisionen enligt myndighetsförordningen och internrevisionsförordningen. Resultatet kan också ge underlag för ESV att vidta åtgärder inom området internrevision för att säkerställa att den statliga internrevisionen agerar och verkar i enlighet med god sed.

4.1.2 Undantagna myndigheter från ESV:s analys av frågor om regelefterlevnaden

ESV:s erfarenhet är att analysen av frågorna som avser regelefterlevnaden inte blir rättvisande när myndigheter med nyinrättade internrevisionsfunktioner ingår i bedömningsunderlaget. ESV har därför vid bedömning av frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) beslutat att inte beakta tre myndigheters svar i samband med poängberäkningen. Två av dessa är Statens energimyndighet (inrättad internrevision i mars 2011) och Myndigheten för yrkeshögskolan (inrättad internrevision i juni 2011) som efter beslut från regeringen inrättade internrevision under 2011. Under året (1 juli 2011) bildades en ny myndighet, Havs- och vattenmyndigheten. Det skedde efter förändringar i myndighetsstrukturen, bland annat genom sammanslagningar av myndigheter. Samtliga tre myndigheter är enrådgivningsmyndigheter med insynsråd. Internrevisionen vid Myndigheten för yrkeshögskolan är samordnad med Specialpedagogiska skolmyndigheten genom gemensam internrevisionschef med fördelningen 40/60. I Havs- och

vattenmyndigheten samt i Statens energimyndighet är internrevisionschefen anställd på heltid. Se avsnitt 4.3.2 Årsarbetskrafter.

Frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) bygger på att internrevisionen har utfört internrevision under ett helt ”revisionsår” vilket bland annat innebär följande moment; upprätta riktlinjer, riskanalys och revisionsplan, genomföra och rapportera granskningar och upprätta årsrapport. Eftersom ovanstående myndigheter har anställt sina internrevisionschefer vid skilda tidpunkter under 2011 har man hunnit olika långt avseende utförda internrevisionsaktiviteter.

4.2 Analys och bedömning av internrevisionens regelefterlevnad

Genom de svar som ges på frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) har en beräkning skett av en relativ poäng per fråga gemensamt för alla myndigheter. Relativ poäng anger hur många poäng som är uppnådda i förhållande till hur många poäng som skulle vara möjliga att uppnå. Av bilaga 4 framgår hur relativ poäng beräknas.

Myndigheternas svar på frågorna 1-10 i internrevisionsenkäten har resulterat i en genomsnittlig relativ poäng per fråga för samtliga myndigheter 2011, 2010 samt 2009. Antalet svar per kriterium och svarsalternativ framgår av bilaga 2. Av bilaga 3 framgår relativ poäng per myndighet för 2011, 2010 och 2009.

I sammanställningen av relativ poäng per fråga har de tre myndigheter som beskrivits i avsnitt 4.1.2 undantagits. Sammanlagt 63 myndigheter ingår i beräkningen av relativ poäng för 2011.

Fråga	Relativ poäng			
	2011	2010	2009	
1	Har myndigheten inrättat en internrevision i enlighet med Internrevisionsförordningen?	1,000	1,000	0,994
2	Har internrevisionen tillfredsställande oberoende och objektivitet?	0,998	0,995	0,991
3	Har internrevisionen genomfört gransknings- och rådgivningsuppdragen med tillfredsställande kompetens och erfarenhet?	1,000	1,000	1,000
4	Har internrevisionen ett tillfredsställande program för intern och extern kvalitetssäkring?	0,863	0,813	0,629
5	Har internrevisionen en tillfredsställande styrning för att uppnå en effektiv verksamhet?	0,993	0,996	0,993
6	Har internrevisionens verksamhet varit inriktad på att utifrån en analys av verksamhetens risker granska om ledningens interna styrning och kontroll, med en rimlig säkerhet, är utformad så att myndighetens verksamhet bedrivs effektivt, enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel?	0,982	0,977	0,992
7	Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt planerat varje gransknings- och rådgivningsuppdrag?	0,992	0,991	0,995
8	Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt samlat och bevarat den information som styrker förslagen till förbättringar?	0,978	0,980	0,989
9	Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt kommunicerat resultatet av uppdragen?	1,000	1,000	1,000
10	Har internrevisionen följt upp förslagen till åtgärder?	0,951	0,982	0,984

Genomsnittlig (aritmetiskt medelvärde) relativ poäng för frågorna 1-10 är 0,976 för 2011 vilket är en förbättring jämfört med både 2010 (0,973) och 2009 (0,957). Vid en jämförelse av regelefterlevnaden för år 2011 med 2010 kan noteras att det har skett förbättring inom fyra frågeområden, försämring inom tre frågeområden och oförändrat resultat inom tre frågeområden, där det uppgivits vara maximal regelefterlevnad. Förändringarna mellan 2011 och 2010 är relativt små. Den största förändringen avser frågan om program för intern och extern kvalitetssäkring (fråga 4), där det skett en förbättring jämfört med föregående år, se 4.2.4, och uppföljningen av vad som hänt med internrevisionens åtgärdsförslag (fråga 10), där det skett en relativt stor försämring jämfört med föregående år, se 4.2.10.

En analys av respektive fråga 1-10 framgår i de följande tio avsnitten 4.2.1- 4.2.10 nedan.

4.2.1 Inrättat internrevision

”Myndigheten har inrättat en internrevision i enlighet med Internrevisionsförordningen (2006:1228).”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 1,000 vilket är samma resultat som 2010. För 2009 var den genomsnittliga poängen 0,994.

Samtliga 63 myndigheter som ingår i analysen har för 2011 uppgivit att internrevisionen leds av en chef och att internrevisionschefen är anställd i myndigheten. I samtliga myndigheter finns ett myndighetsbeslut på tillsättningen av internrevisionens chef.

Slutsats

ESV kan, i likhet med föregående år, konstatera att samtliga 63 myndigheter har inrättat en internrevision i enlighet med internrevisionsförordningen.

4.2.2 Oberoende och objektivitet

”Internrevisionen har en tillfredsställande oberoende och objektivitet.”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,998 vilket är i stort sett oförändrat resultat jämfört med 2010 (0,995) och 2009 (0,991).

Förbättringen i år jämfört med föregående år är en följd av att en myndighet rapporterat att internrevisionen numera är administrativt placerad direkt under myndighetens chef.

Ett universitet har, liksom tidigare år, svarat nej på frågan om internrevisionen är administrativt placerad direkt under myndighetens chef. Detta beror på att internrevisionen är placerad inom universitetsförvaltningens stab som leds av förvaltningschefen. Internrevisionen rapporterar till rektorn och styrelsen.

Samtliga myndigheter har uppgivit att internrevisionen är fristående från den operativa verksamheten samt att internrevisionen självständigt föreslagit och genomfört granskningsuppdragen. En myndighet har uppgivit att internrevisionen har operativa arbetsuppgifter från mitten av oktober varför samtal förs om samordning av internrevisionen med annan myndighet.

Inte i något fall uppges att internrevisionen i ett granskningsuppdrag har bedömt verksamhet som ansvarig internrevisor under närmast föregående tolv månaders period har varit ansvarig för. I de fall råd lämnats i samband med

rådgivningsuppdrag har i samtliga fall internrevisionens oberoende och objektivitet gentemot de/den granskade kunnat säkerställas.

Alla 63 myndigheter har uppgett att internrevisionen har fått tillgång till den information som internrevisionen behövt för att utföra sina uppdrag och har inte i något fall varit förhindrad att ta del av information som behövs för att fullgöra ett uppdrag.

Internrevisionen har i samtliga fall varit föredragande av resultatet av granskningen för myndighetens ledning.

Slutsats

ESV gör bedömningen att oberoendet och objektiviteten inom den statliga internrevisionen är fortsatt tillfredsställande vilket ger förutsättningar för internrevisionen att utföra sin verksamhet i enlighet med god internrevisions- och god internrevisorssed. Påpekandet kvarstår från tidigare år avseende ett universitet om att internrevisionen bör vara administrativt placerad direkt under myndighetens chef i enlighet med kravet i internrevisionsförordningen. Den nuvarande placeringen av internrevisionen kan leda till att internrevisionens oberoende och objektivitet begränsas och/eller ifrågasätts.

4.2.3 Kompetens och erfarenhet

”Internrevisionen har genomfört gransknings- och rådgivningsuppdragen med tillfredsställande kompetens och erfarenhet.”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 1,000 vilket är samma resultat som för åren 2010 och 2009.

Samtliga myndigheter har svarat att internrevisionschefen har haft den kompetens som behövs för att kunna fullgöra internrevisionens uppgifter i enlighet med internrevisionsförordningen samt att internrevisionen haft tillräcklig kompetens (eller köpt tjänster eller samordnat med annan myndighet) för att kunna bedöma risker i myndighetens verksamhet.

Alla myndigheter har svarat att deras medarbetare årligen deltar i kompetensutveckling för att bibehålla och utveckla sin kompetens och erfarenhet. I enlighet med lämnade uppgifter från myndigheterna avseende tid för kompetensutveckling uppgår deltagandet i genomsnitt till drygt 77 timmar per år och internrevisor. Detta är en minskning med 19 procent jämfört med föregående år då deltagandet i kompetensutveckling uppgick till 95 timmar per internrevisor. Men fortfarande är deltagandet betydligt högre än vad IIA kräver för att internrevisorer

ska få behålla sina certifieringar. Kravet IIA ställer på vidareutbildning uppgår till 40 timmar per år. Se vidare avsnitt 4.4.5 Kompetensutveckling.

28 myndigheter har uppgivit att de har köpt tjänster eller samordnat med annan myndighet om kompetensen saknats för att kunna genomföra granskningsuppdragen i revisionsplanen. 35 myndigheter har svarat ej tillämpligt.

55 myndigheter har uppgivit att de gjort en bedömning av om föreslagna rådgivningsuppdrag ligger inom internrevisionens kompetensområde och 53 att de gjort bedömningen om rådgivningsuppdragen kan förbättra myndighetens process för intern styrning och kontroll. Resterande myndigheter har svarat ej tillämpligt.

Slutsats

ESV gör bedömningen att den statliga internrevisionen har en tillfredsställande kompetens och erfarenhet för att genomföra gransknings- och rådgivningsuppdragen. Deltagandet i kompetensutveckling uppgick till 77 timmar per internrevisor och år vilket är en minskning med 19 procent jämfört med föregående år men fortfarande ligger deltagandet på en relativt hög nivå i förhållande till de krav som IIA ställer.

4.2.4 Kvalitetssäkring

”Internrevisionen har ett tillfredsställande program för intern och extern kvalitetssäkring.”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter för 2011 är 0,863 vilket är en förbättring jämfört med 2010 då motsvarande poäng var 0,813 och 2009 (0,629).

För 2011 har 52 myndigheter (82 procent) uppgivit att internrevisionens verksamhet omfattas av ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Detta är en förbättring jämfört med föregående år då motsvarande andel var 75 procent. Fortfarande är det nästan en femtedel av myndigheterna som inte omfattas av ett kvalitetsprogram.

55 myndigheter (87 procent) har uppgivit att de genomför fortlöpande intern kvalitetskontroll av internrevisionsverksamheten medan 8 myndigheter, samtliga med ensamrevisorer, har svarat att de inte genomfört intern kvalitetskontroll.

55 myndigheter (87 procent) har uppgivit att internrevisionen har genomfört årlig självutvärdering.

52 myndigheter (82 procent) har uppgivit att de rapporterat resultatet av den interna kvalitetssäkringen till myndighetens ledning, 9 har svarat nej och 2 ej tillämpligt.

Med anledning av femårsgränsen för extern kvalitetssäkring borde ytterligare 14 myndigheter ha genomfört en extern kvalitetssäkring under 2011. Se avsnitt 3.3.2.

Samtliga myndigheter som genomfört en extern kvalitetssäkring har enligt uppgift informerat styrelsen eller myndighetschefen om resultatet av bedömningen.

Slutsats

Sammanfattningsvis kan noteras att drygt 80 procent av myndigheterna har ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Fortfarande saknar cirka en femtedel av myndigheterna ett kvalitetsprogram. I syfte att säkerställa att internrevisionens arbete följer god sed rekommenderar ESV att arbetet med att införa ett kvalitetsprogram påbörjas så snart som möjligt inom dessa myndigheter.

Nästan 90 procent av myndigheterna har uppgivit att de genomför fortlöpande intern kvalitetskontroll av internrevisionsverksamheten och att de har genomfört en årlig självutvärdering.

Med anledning av femårsgränsen för extern kvalitetssäkring borde ytterligare 14 myndigheter genomfört en extern kvalitetssäkring under året. ESV vill betona att de myndigheter som ännu inte genomfört någon kvalitetssäkring måste genomföra en extern kvalitetssäkring så snart som möjligt.

Drygt 80 procent av myndigheterna har uppgivit att de rapporterat resultatet av den interna kvalitetssäkringen till myndighetens ledning.

4.2.5 Styrning av internrevisionen

”Internrevisionen har en tillfredsställande styrning för att uppnå en effektiv verksamhet.”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,993 vilket är en liten försämring jämfört med 2010 (0,996) och 2009 (0,993).

I samtliga myndigheter har myndighetens ledning fastställt riktlinjer för internrevisionen där det framgår formen för hur arbetet ska bedrivas, när och hur myndighetens ledning ska informeras om pågående och avslutade granskningar samt formerna för rapporteringen från internrevisionen till myndighetens ledning.

Samtliga myndigheter utom en har svarat ja på frågan om myndighetens ledning har beslutat om en revisionsplan för internrevisionens granskningsuppdrag och rådgivningsuppdrag. I denna myndighet hade revisionsplanen inte blivit formellt beslutad.

I det fall det funnits större ändringar i revisionsplanen har myndighetens ledning beslutat om dem.

Slutsats

ESV bedömer att den statliga internrevisionen har en tillfredsställande styrning. För en myndighet saknades formellt beslut om revisionsplanen.

4.2.6 Inriktning

”Har internrevisionens verksamhet varit inriktad på att utifrån en analys av verksamhetens risker granska om ledningens interna styrning och kontroll, med en rimlig säkerhet, är utformad så att myndighetens verksamhet bedrivs effektivt, enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel?”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,982. Föregående år var den genomsnittliga relativa poängen (0,977) och 2009 (0,992).

Risakanalys

Samtliga myndigheter har svarat att internrevisionen, utifrån en analys av verksamhetens risker, har granskat att myndighetens process för intern styrning och kontroll är utformad så att kraven i 3§ myndighetsförordningen uppfylls samt att internrevisionen har lämnat förslag till förbättringar av denna process.

Samtliga myndigheter har svarat att internrevisionens riskanalys omfattar all verksamhet som myndigheten bedriver och ansvarar för samt att internrevisionen använt sig av all relevant kunskap om risker inom myndigheten vid upprättandet av den egna riskanalysen. För en myndighet har ESV ändrat bedömningen till uppfyller ej med anledning av uppgifter i extern kvalitetssäkring om att dokumenterad riskanalys saknades.

Samtliga myndigheter har uppgivit att riskanalysen utgår från myndighetens egen riskanalys och från internrevisionens egen riskbedömning. För en myndighet har ESV ändrat bedömningen till uppfyller ej med anledning av uppgifter i extern kvalitetssäkring om att dokumenterad riskanalys saknades.

Samtliga myndigheter har uppgivit att riskanalysen omfattar risken för bedrägerier och oegentligheter. För en myndighet har ESV ändrat bedömningen till uppfyller ej med anledning av uppgifter i extern kvalitetssäkring om att dokumenterad riskanalys saknades.

Samtliga myndigheter utom en har uppgivit att riskanalysen omfattar risker kopplade till myndighetens informationsteknologi. För ytterligare en myndighet har ESV ändrat bedömningen till uppfyller ej med anledning av uppgifter i extern kvalitetssäkring om att dokumenterad riskanalys saknades.

Alla myndigheter utom en har uppgivit att de utifrån en årlig riskanalys av hela myndighetens verksamhet lämnat förslag till granskningsuppdrag i revisionsplanen. För ytterligare en myndighet har ESV ändrat bedömningen till uppfyller ej med anledning av uppgifter i extern kvalitetssäkring om att dokumenterad riskanalys saknades.

Revisionsplan

Samtliga myndigheter utom en har uppgivit att det i revisionsplanen fastställts internrevisionens mål och inriktning för året samt de granskningsinsatser som krävs för att uppnå målen. För ytterligare en myndighet har ESV ändrat bedömningen till uppfyller ej med anledning av uppgifter i extern kvalitetssäkring om att dokumenterad riskanalys saknades. Enligt ESV:s projekt om revisionsplaner (se kapitel 5) saknade 12 myndigheter en beskrivning av mål och inriktning i revisionsplanen.

Alla myndigheter utom en uppger i internrevisionsenkäten att det i revisionsplanen finns avsatt tid för uppföljning av att åtgärder har vidtagits med anledning av resultatet av tidigare gjorda granskningar. Enligt de uppgifter som framkom vid ESV:s revisionsplanprojekt så var det 35 myndigheter som inte redovisat tid för uppföljning i revisionsplanen. Skillnaden kan till viss del bero på att det inte fanns någonting att följa upp eller att det direkta uppföljningsarbetet inom myndigheten utförs av någon annan funktion än internrevisionen men att resultatet från uppföljningen avrapporteras till internrevisionen. I de fall detta varit aktuellt borde svaret ha varit ej tillämpligt med förklaringen att det utförs av andra inom myndigheten än internrevisionen.

46 myndigheter har uppgivit att större kända rådgivningsuppdrag samt uppskattad tidsram har inkluderats i revisionsplanen. Detta är i stort sett i överensstämmelse med vad som framkom vid ESV:s projekt om revisionsplaner. 17 svarade ej tillämpligt på frågan.

Råd och stöd

28 myndigheter har uppgivit att de lämnat råd och stöd till myndighetens styrelse (resterande 35 har svarat ej tillämpligt) och 57 myndigheter att de givit råd och stöd till chefen för myndigheten (resterande sex har svarat ej tillämpligt).

28 myndigheter har uppgivit att de inte antagit rådgivningsuppdrag som internrevisionen bedömt inte kommer bidra till att förbättra myndighetens process för intern styrning och kontroll. Resterande 35 myndigheter har svarat ej tillämpligt.

Fastställande av arbetssätt och processer

Samtliga myndigheter utom två har svarat att man fastställt arbetssätt och processer för att säkerställa att internrevisionen utförs i enlighet med god sed. För ytterligare en myndighet har ESV ändrat bedömningen till uppfyller ej med anledning av uppgifter som ESV tagit del av i samband med kvalitetssäkringen av de uppgifter som lämnats i internrevisionsenkäten för år 2010.

Slutsats

ESV bedömer att internrevisionens arbete med riskanalyser i enlighet med kraven i internrevisionsförordningen är tillfredsställande med undantag för en myndighet som saknade en dokumenterad riskanalys för 2011.

ESV har svårt att uttala sig om internrevisionens arbete med revisionsplaner fungerar tillfredsställande eftersom det är en betydande skillnad på resultatet från enkätsvaren mot resultatet som ESV erhöll vid genomgång av myndigheternas revisionsplaner för samma period. Detta gäller främst för redovisning av mål och inriktning samt för redovisning av tid för uppföljning i revisionsplanen. I samband med ESV:s kvalitetssäkring av svaren i internrevisionsenkäten för år 2011 kommer de här frågorna att följas upp.

73 procent av myndigheterna har uppgivit att de inkluderat större kända rådgivningsuppdrag, samt uppskattad tidsram, i revisionsplanen. Detta är i överensstämmelse med resultatet från ESV:s projekt avseende myndigheternas revisionsplaner.

28 myndigheter har uppgivit att de gett råd och stöd till myndighetens styrelse och 57 myndigheter till chefen för myndigheten. Det framkom att tre myndigheter inte har fastställt (dokumenterat) arbetssätt och processer för att säkerställa att internrevisionen utförs i enlighet med god sed. ESV rekommenderar att myndigheterna upprättar och fastställer dessa så snart som möjligt.

4.2.7 Planera uppdrag

”Internrevisionen har på ett tillfredsställande sätt planerat varje gransknings- och rådgivningsuppdrag.”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,992 vilket är en försämring jämfört med 2010 (0,991) och 2009 (0,995).

Samtliga myndigheter har svarat ja på frågorna om de formulerat mål för varje uppdrag samt bedömt vilken omfattning uppdraget behöver ha för att nå målen samt på frågan ifall internrevisionen för varje uppdrag har beräknat vilka resurser som krävs för att nå målen.

Alla myndigheter, utom en, har svarat ja på frågan om internrevisionen i varje gransknings- och rådgivningsuppdrag har utarbetat ett arbetsprogram för att nå målen utifrån de risker som har identifierats. För ytterligare en myndighet har ESV ändrat bedömningen till uppfyller ej med anledning av uppgifter som ESV tagit del av i samband med kvalitetssäkringen av de uppgifter som lämnats i internrevisionsenkäten för år 2010.

Slutsats

ESV kan konstatera, liksom föregående år, att regelefterlevnaden inom området som avser planering av gransknings- och rådgivningsuppdrag är god.

4.2.8 Utföra uppdrag

”Internrevisionen har på ett tillfredsställande sätt samlat och bevarat den information som styrker förslagen till förbättringar.”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,978 vilket är en liten försämring jämfört med 2010 (0,980) och 2009 (0,989).

Samtliga myndigheter har svarat ja på frågan om de för samtliga uppdrag har identifierat och dokumenterat den information som behövs för att nå uppdragets mål. Alla utom en myndighet har svarat att det av dokumentationen framgår vad som granskats, hur och när granskningen utförts, vilken omfattning granskningen haft, vilka iakttagelser och bedömningar som gjorts, dragna slutsatser samt vad som rapporterats och till vem. För ytterligare en myndighet har ESV ändrat bedömningen till uppfyller ej med anledning av uppgifter som ESV tagit del av i samband med kvalitetssäkringen av de uppgifter som lämnats i internrevisionsenkäten för år 2010. ESV har ändrat bedömningen för en myndighet till uppfyller ej med anledning av uppgifter i extern kvalitetssäkring.

På frågan om myndigheten har samlat och bevarat dokumentation från utfört arbete av konsulter svarade 32 myndigheter uppfyller. Två myndigheter har svarat uppfyller ej på denna fråga. Den ena myndigheten har uppgivit att konsulterna bevarar dokumentationen och att internrevisionen är tillfreds med detta. Den andra myndigheten uppger att internrevisionen har tillgång till dokumentationen men inte förvarar den själva. Från och med 2012 kommer myndigheten att genomföra en ändring i konsultavtalet och därmed uppfylla kravet på att själva förvara dokumentationen.

Samtliga myndigheter har svarat ja på frågan om de arkiverat sina ärenden när uppdragen har avslutats.

Slutsats

ESV noterar att regelefterlevnaden är god och att myndigheterna därmed på ett tillfredsställande sätt samlat och bevarat den information som styrker förslagen till förbättringar.

Tre myndigheter har inte dokumenterat den information som behövs för att nå uppdragets mål. I ett fall berodde det på brister i de externa konsulternas dokumentation vilken kommer omarbetas under 2012. Två myndigheter har enligt uppgift inte samlat och bevarat dokumentation från de uppdrag som har genomförts av anlitate konsulter. Den ena av myndigheterna kommer från och med 2012 säkerställa detta genom avtal med anlitate konsulter. Internrevisionen vid den andra myndigheten uppger att de inte har för avsikt att själva bevara dokumentationen från konsulterna. ESV vill betona vikten av att myndigheter som anlitat konsulter själva måste samla och bevara dokumentationen genom att begära in dokumentation från konsulten. Det är angeläget att detta anges som ett krav i upphandlingen eller i avtalet med konsulten.

4.2.9 Kommunicera resultatet

”Internrevisionen har på ett tillfredsställande sätt kommunicerat resultatet av uppdragen.”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 1,000 vilket är ett oförändrat resultat jämfört med både 2010 och 2009.

Samtliga myndigheter har svarat ja på frågorna om de har rapporterat resultatet av granskning och rådgivning till myndighetens ledning samt om de har kommunicerat iakttagelser och rekommendationer med de berörda parterna.

På frågan om internrevisionen varit utförd med avvikelser från god sed har 17 procent uppgivit att de informerat om avvikelserna i rapporteringen, skälet till denna och dess konsekvens. 83 procent av myndigheterna svarade ej tillämpligt, det vill säga att förhållandet inte har varit aktuellt.

62 myndigheter har uppgivit att de minst en gång per år avgivit en rapport över revisionsårets samlade iakttagelser och rekommendationer ställd till myndighetens ledning. En myndighet har liksom tidigare uppgett ”ej tillämpligt” med motiveringen att revisionens granskningar avrapporteras fortlöpande till myndighetens ledning. Någon särskild årsrapport avges därför inte.

Slutsats

ESV noterar att full regelefterlevnad finns och att myndigheterna därmed på ett tillfredsställande sätt kommunicerat resultatet av uppdragen.

4.2.10 Följa upp resultatet

”Internrevisionen har följt upp förslagen till åtgärder.”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,951 vilket är en försämring jämfört med både 2010 (0,957) och 2009 (0,984).

Samtliga myndigheter har svarat ja på frågan om myndighetsledningen har beslutat om åtgärder med anledning av internrevisionens rapportering.

Samtliga myndigheter, utom tre, har svarat att internrevisionen har följt upp de åtgärder som myndighetsledningen beslutat om med anledning av internrevisionens rapportering. En myndighet har inte hunnit med att genomföra någon uppföljning och en annan myndighet uppger att uppföljningen genomförs och rapporteras till ledningen av myndighetens controller men att internrevisionen får löpande information. En tredje myndighet uppger att de endast genomfört en allmän bedömning. Ytterligare en myndighet har svarat ej tillämpligt med motiveringen att de inte haft någon planerad uppföljning 2011 på grund av ny internrevision från och med mitten av 2010.

På frågan om det i den årliga rapporten till myndighetsledningen ingår en åiterrapportering av hur internrevisionens iakttagelser och rekommendationer från tidigare år har tagits om hand av myndigheten har fem myndigheter svarat nej på frågan. Två av de fem myndigheterna har svarat att åiterrapporteringen görs av annan funktion inom myndigheten än internrevisionen. För ytterligare en myndighet har ESV ändrat bedömningen till uppfyller ej med anledning av uppgifter i extern kvalitetssäkring. Tre myndigheter har lämnat svaret ej tillämpligt. Den första

myndigheten har uppgivit samma anledning som ovan, det vill säga att de inte haft någon planerad uppföljning under året. Den andra myndigheten skriver ingen särskild årsrapport utan åiterrapporteringen görs i separata rapporter löpande under året. Även den tredje myndigheten har uppgivit att avrapportering sker löpande.

Slutsats

Sammanfattningsvis kan noteras att samtliga myndigheter beslutat om åtgärder med anledning av internrevisionens rapportering samt att alla myndigheter utom tre har följt upp av myndighetsledningen beslutade åtgärder.

Fyra myndigheter har inte tagit med en åiterrapportering om hur iakttagelser/rekommendationer från tidigare år har behandlats av myndigheten i sin årliga rapport till myndighetsledningen. Myndigheterna har inte heller avrapporterat löpande under året. ESV anser att det finns utrymme för förbättringar avseende åiterrapportering av internrevisionens iakttagelser och rekommendationer i dessa fall.

4.3 Internrevisionens resurser och hur de används

4.3.1 Totala kostnader för internrevision

Beräknade totala kostnader för internrevisionsfunktionerna under 2011 uppgår till 139 mkr (130) och fördelar sig enligt följande:

	2011	2010	2009
Lönekostnader inklusive sociala avgifter	114,3	109,3	103,5
Kostnader för kompetensutveckling	3,4	3,0	3,0
Kostnad för konsulter	10,8	9,1	9,8
Övrigt *)	10,2	9,0	7,9
Summa	138,7	130,4	124,2

*) I övriga kostnader ingår kostnader för resor, traktamenten, logi, konferenser, inventarier, förbrukningsmaterial, telefon och IT-kostnader, medlemsavgifter, representation m.m.

I tabellen nedan visas hur antalet myndigheter med internrevision fördelar sig vad gäller kostnader för internrevisionsfunktionen:

Kostnad internrevisionsfunktionen	2011	2010	2009
Mindre än 1 mkr	22	21	18
Mellan 1 och 2 mkr	23	23	22
Mellan 2 och 3 mkr	10	11	7
Mellan 3 och 5 mkr	5	4	6
Mellan 5 och 10 mkr	5	3	4
Mellan 10 och 19 mkr	1	2	2
Summa myndigheter	66	64	59

Som framgår av tabellen så lägger 68 procent (69) av internrevisionsmyndigheterna ner mindre än 2 mkr på internrevisionsfunktionen. Sju (sju) myndigheter (Havs- och vatten myndigheten, Internationella programkontoret, Karlstads universitet, Läkemedelverket, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Myndigheten för yrkeshögskolan och Statens kulturråd) har lagt ned mindre än 500 tkr på internrevision under 2011. Av dessa var Havs- och vattenmyndigheten och Myndigheten för yrkeshögskolan nyinrättade. De två myndigheter som lagt ned mest på internrevision under 2010 är Trafikverket (18,9 mkr) och Försäkringskassan (9,4 mkr). Genomsnittlig kostnad för en internrevisionsfunktion är 2,1 mkr att jämföra med 2,0 mkr under 2010.

4.3.2 Årsarbetskrafter

För år 2011 uppgick antalet årsarbetskrafter till 144 (130) varav 7 (5) årsarbetskrafter upphandlats.

Antalet årsarbetskrafter för 2011, inklusive köpta tjänster, för internrevisionen fördelar sig enligt följande:

	2011	2010	2009
Chef för internrevisionen	56	54	53
Revisor	74	60	61
Revisorsassistent	2	2	5
Revisor som specialist	5	9	9
Köpta tjänster	7	5	6
Summa	144	130	134

Den genomsnittliga kostnaden per årsarbetskraft uppgick till 963 tkr (1003). Antalet årsarbetskrafter har ökat med 14 mellan år 2010 och 2011. Den huvudsakliga orsaken till det är att Trafikverket har angivit att de har haft 19 årsarbetskrafter under 2011 jämfört med 9 under föregående år.

Som framgår av tabellen är det mycket ovanligt med revisorsassistenter. Det beror på att de flesta internrevisionsfunktionerna är små och att man då har behov av mer erfarna medarbetare. De specialister som är anställda på internrevisionsfunktionerna är huvudsakligen IT-revisorer.

I tabellen nedan redovisas de myndigheter som har använt mindre än en årsarbetskraft*) inklusive köpta tjänster för internrevision samt nedlagd tid.

	Årsarbetskrafter inklusive konsulter	Nedlagd tid (timmar) Inklusivt konsulter
Havs- och vattenmyndigheten	0,53	794
Internationella programkontoret	0,34	516
Karlstads universitet	0,40	596
Linnéuniversitetet	0,50	750
Läkemedelsverket	0,24	360
Länsstyrelsen i Jämtlands län	0,57	850
Länsstyrelsen i Skåne län	0,83	1242
Länsstyrelsen i Västerbottens län	0,80	1196
Mittuniversitetet	0,58	870
Myndigheten för yrkeshögskolan	0,25	372
Specialpedagogiska skolmyndigh.	0,79	1179
Statens energimyndighet	0,93	1400
Statens kulturråd	0,44	660
Statens pensionsverk	0,70	1046
Statens skolverk	0,80	1204
Örebro universitet	0,71	1065

*) En årsarbetskraft har av ESV beräknats till 1500 timmar.

Av samtliga 66 myndigheter är det 16 (15) myndigheter (varav tre länsstyrelser och fyra högskolor/universitet) som har använt mindre än en årsarbetskraft, inklusive köpta tjänster, för internrevision.

I tre fall har myndigheterna inrättat internrevision under 2011 genom att vid olika tidpunkter under 2011 anställa internrevisionschef (Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för yrkeshögskolan och Statens energimyndighet). Internrevisorn för Statens energimyndighet anställdes från mars 2011 och internrevisorn för Myndigheten för yrkeshögskolan från juni 2011. Havs- och vattenmyndigheten bildades 1 juli 2011. Statens energimyndighet och Havs- och vattenmyndigheten har vardera en heltidsanställd internrevisor. Myndigheten för yrkeshögskolan delar internrevisor med Specialpedagogiska skolmyndigheten. Målsättningen är att 0,4

årsarbetskrafter ska användas för Myndigheten för yrkeshögskolan och 0,6 årsarbetskrafter för Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Linneuniversitet nyrekryterade internrevisor under 2011, vilket förklarar varför tiden understiger en årsarbetskraft.

Antalet årsarbetskrafter, inklusive externa konsulter, har i två fall (Läkemedelsverket, och Myndigheten för yrkeshögskolan) uppgått till en fjärdedels årsarbetskraft.

Av de 40 myndigheter som har en ensamrevisor anställd är det 16 (16) myndigheter som inte har haft en internrevisionschef på heltid (motsvarande en hel årsarbetskraft) under 2011. Finansinspektionen och Malmö högskola kompletterar internrevisionschefens tid med inhyrda konsulter. Det gör att det totala antalet årsarbetskrafter uppgår till vardera 1 årsarbetskraft för dessa två myndigheter. Därmed har 14 av myndigheterna en internrevisionschef (utan medarbetare eller konsultstöd) anställd på deltid.

4.3.3 Arbetad tid

Totalt arbetad egen tid inom internrevisionsfunktionerna har redovisats till 212 000 timmar (198 700) och fördelar sig enligt nedan:

	2011	2010	2009
Planering och uppföljning	24 200	22 600	19 900
Granskning	132 800	125 000	132 700
Rådgivning	18 200	15 700	12 300
Kompetensutveckling	10 600	11 900	10 100
Övrigt	26 200	23 500	25 400
Summa	212 000	198 700	200 400

Total arbetad tid har ökat med 7 procent jämfört med 2010, vilket får anses rimligt eftersom antalet årsarbetskrafter (exklusive konsulter) har ökat med 9,6 procent. Vid en jämförelse mellan 2011 och 2010 framgår att nedlagd tid för planering och uppföljning samt rådgivning har ökat med 7 procent respektive 16 procent. Tiden för kompetensutveckling har minskat med 11 procent. Den tid som lagts ned på granskning har ökat med 6 procent. Övrig tid har ökat med 12 procent jämfört med vad som redovisades 2010. I övrig tid ingår bland annat intern administration och information, omvärldsbevakning, kvalitetsarbete m.m.

Den tid som läggs på internrevisionstjänster (planering och uppföljning, granskning och rådgivning) utgör 83 procent (82) av den totala egna (redovisade) tiden för den samlade statliga internrevisionen. Detta är ett mått på internrevisionens beläggning.

Beläggingsgraden (exklusive konsult tid) ställd i relation till antalet egna årsarbetskrafter ger 1279 timmar (1306) per år och årsarbetskraft. Det finns brister i denna statistik som i huvudsak kan förklaras av den osäkerhet som följer av att det finns myndigheter som inte löpande redovisar och följer upp arbetad tid.

4.3.4 Inhyrda konsulter

Tillkommande tid av inhyrda konsulter har redovisats till knappt 9 700 (7 700) timmar och fördelar sig enligt nedan:

	2011	2010	2009
Granskningsuppdrag	8 700	7 100	6 500
Rådgivning	700	200	100
Övrigt	300	400	300
Summa	9 700	7 700	6 900

29 (25) av de 66 (64) myndigheterna med internrevision har anlitat extern kompetens i olika utsträckning. Redovisad kostnad för konsulter ställt i relation till redovisade konsulttimmar visar att genomsnittlig kostnad per timme uppgick till knappt 1 113 kr (1 181). Motsvarande genomsnittlig kostnad per timme för egen tid uppgick till 600 kr (610).

Av de 40 myndigheterna med ensamrevisor har 15 av myndigheterna anlitat externa konsulter. De två myndigheter som redovisar högsta timantalet, drygt 1000 timmar, för konsulter är Finansinspektionen och Malmö Högskola.

	Antal myndigheter
Mindre än 200 timmar	5
200 – 499 timmar	4
500 - 999 timmar	4
1000 - 1220 timmar	2
Summa	15

4.3.5 Slutsatser

Total redovisad kostnad för samtliga internrevisionsfunktioner uppgår till 139 mkr (130) för 2011. Genomsnittlig kostnad för en årsarbetskraft (exklusive konsulter) är 934 tkr (970) och genomsnittlig kostnad för en internrevisionsfunktion var 2,1 mkr att jämföra med 2 mkr under 2010. Lönekostnader utgör över 80 procent av internrevisionsfunktionernas kostnader. Av myndigheterna lägger 11 (9) mer än 3 mkr på internrevision och 22 (21) myndigheter, det vill säga 33 procent av myndigheterna, förbrukar mindre än 1 mkr.

Av de 66 myndigheterna var det 16 (15) som hade använt mindre än en årsarbetskraft, inklusive köpta tjänster, för internrevision. Av dessa 16 var tre nyinrättade och vid ytterligare en fanns inte internrevisionschef på plats under hela 2011. För de övriga myndigheterna är den huvudsakliga orsaken till att antalet årsarbetskrafter understiger en heltid att myndigheterna har haft internrevisionschef anställd på deltid. I fyra av myndigheterna som har haft internrevision under hela 2011 har antalet årsarbetskrafter, inklusive externa konsulter, understigit en halv årsarbetskraft (Internationella programkontoret, Karlstads universitet, Läke medelsverket och Statens kulturråd). Vidare har i en av de nyinrättade myndigheterna, Myndigheten för yrkeshögskolan, internrevisionschefen anställts på 40 procent. ESV anser att det finns en risk att bristen på tid gör det svårare för internrevisionen att leva upp till de formella krav som ställs på internrevisionen, exempelvis kvalitetssäkring, dokumentation och kompetensutveckling.

Den tid som läggs på internrevisionstjänster (planering, genomförande och uppföljning av granskning och rådgivning) ger en beläggningsgrad om 83 procent (82). Beläggningsgraden (exklusive konsulttid) ställd i relation till antalet egna årsarbetskrafter ger 1 279 timmar (1306) per år och årsarbetskraft.

Redovisad kostnad för konsulter ställt i relation till redovisade konsulttimmar visar att genomsnittlig kostnad per timme uppgick till drygt 1 100 kr (1 200). Motsvarande genomsnittlig kostnad per timme för egen tid uppgick till 600 kr (610).

4.4 Internrevisionens medarbetare

4.4.1 Anställda internrevisorer per 2011-12-31

De 66 myndigheter som omfattas av internrevisionsförordningen under 2011 har uppgivit att det fanns 139 (134) statligt anställda internrevisorer per 31 december 2011. Medelantalet revisorer för de 66 (64) myndigheter som har genomfört internrevision med anställd personal uppgick till 2,1 (2,1) personer per 31 december 2011. Ökningen av antalet anställda internrevisorer beror på att Trafikverket har uppgivit att man har sex fler anställda internrevisorer än vid samma tid 2010. Att ökningen av antalet internrevisorer inte är högre trots att det tillkommit tre nya internrevisionsmyndigheter beror på att ingen av de nytillkomna internrevisionsmyndigheterna har mer än en internrevisor anställd.

14 (14) av internrevisionsfunktionerna hade fler än två anställda. Störst var Försäkringskassan och Trafikverket med 17 respektive 12 anställda revisorer. Ingen av de 12 övriga hade fler än sju anställda.

Myndigheter med ensamrevisorer uppgår till 40 (38) men antalet ensamrevisorer var bara 34 (33) totalt. Det beror på att 14 av de myndigheter som under 2011 hade en ensamrevisor anställd inte har haft en internrevisionschef på heltid och att man i flera fall har delat internrevisor genom samordning. Ingen av de sex länsstyrelser som ska tillämpa internrevisionsförordningen hade mer än en internrevisor anställd. Inom högskoleområdet (16 myndigheter) fanns totalt 27 (27) anställda internrevisorer. Av dessa var sex (sex) personer ensamrevisorer.

Ökningen av antalet myndigheter med ensamrevisorer beror på att det tillkommit nya internrevisionsmyndigheter som har anställt en ensamrevisor.

4.4.2 Ålders- och könsfördelning

Av de 139 personer som var statligt anställda internrevisorer vid utgången av 2011 var 63 (45 procent) personer kvinnor och 76 (55 procent) personer män. En uppskattning av hur fördelningen kvinnor/män ser ut när det gäller internrevisionscheferna visar att 47 procent av internrevisionsmyndigheterna har en kvinnlig internrevisionschef och 53 procent har en manlig.

Eftersom erfarenhet är viktigt för en internrevisor och de flesta internrevisionsfunktionerna är små är det inte vanligt med statliga internrevisorer i de yngre ålderskategorierna. 56 procent av internrevisorerna är över 50 år. Det finns därmed en risk att myndigheten kan tappa mycket av kompetensen när internrevisorn går i pension. Risken är särskilt stor när myndigheten bara har en internrevisor anställd.

Ålder (år)	Antal personer
30 eller yngre	0
Mellan 31 och 40	19
Mellan 41 och 50	42
Mellan 51 och 60	51
Över 60 år	27
Summa	139

4.4.3 Internrevisorernas yrkesmässiga bakgrund

På frågan om internrevisorernas yrkesmässiga bakgrund framkom att av de 139 (134) personerna har 33 procent (33) rekryterats internt. 47 procent har rekryterats från revisionsverksamhet från närmast föregående arbetsgivare. Antalet internrevisorer med revisionserfarenhet från tidigare arbetsgivare är högre men det fångas inte upp av internrevisionsenkäten.

Närmast föregående arbetsgivare:	2011	2010	2009
Internrekryterad	33 %	33 %	31 %
Rekryterad från annan offentlig internrevision	18 %	21 %	18 %
Rekryterad från annan privat internrevision	10 %	7 %	7 %
Externrevision inom det statliga området	12 %	12 %	10 %
Externrevision inom det privata området	7 %	10 %	14 %
Rekryterad från annan offentlig verksamhet	13 %	10 %	13 %
Rekryterad från annan privat verksamhet	7 %	7 %	7 %
Summa:	100 %	100 %	100 %

Av ensamrevisorerna är 56 procent (60) rekryterade från revisionsverksamhet, 20 procent (30 procent) är internrekryterade och 24 procent (10) är rekryterade från annan verksamhet.

Motsvarande för *internrevisorerna inom högskoleområdet* är att 41 procent (59) har rekryterats från revisionsverksamhet, 26 procent (30) är internrekryterade och 33 procent (11) är rekryterade från annan verksamhet.

Av de 139 internrevisorerna har 73 procent varit verksamma som internrevisor sex år eller längre, 18 procent varit verksamma mellan tre och sex år, en procent har varit verksamma mellan två och tre år och åtta procent har varit verksamma kortare tid än två år. För de 34 ensamrevisorerna var det 82 procent som varit verksamma som internrevisor i mer än sex år, 12 procent har varit verksamma mellan tre och sex år. Inom högskoleområdet är motsvarande siffror 59 procent respektive 37 procent. Det kan konstateras att den övervägande majoriteten av internrevisorerna har lång erfarenhet inom sitt verksamhetsområde.

4.4.4 Utbildningsbakgrund och certifieringar

ESV har frågat om internrevisorernas utbildningsbakgrund och eventuella certifieringar. Av de 139 (134) internrevisorerna har 85 procent (90) en högskoleexamen med minst 120 poäng enligt gamla studieordningen eller högre examen. Av de övriga har 11 procent (9) en högskoleutbildning med färre än 120 poäng.

Typ av certifiering:	2011	2010	2009
Certified Internal Auditor (CIA)	21	19	14
Certified Information system Auditor (CISA)	11	12	9
Certification in Control Self-Assessment (CCSA)	1	-	-
Certifierade sakkunniga kommunal revision	4	5	5
Riksrevisionens certifiering prov 1	10	8	9
Riksrevisionens certifiering prov 2	3	2	3
Prov för revisorsexamen/högre revisorsexamen	1	1	1
Tidigare auktoriserad utan avlagd examen	8	8	8
Certifiering enligt annan ordning	13	12	11

Av kommentarerna framgår att i gruppen ”Certifiering enligt annan ordning” ingår bland annat certifierade inom extern kvalitetssäkring, förordnande som skatterevisor, godkänd revisor, MBA och notariemeritering.

4.4.5 Kompetensutveckling

En internrevisor ska bibehålla och förbättra sina kunskaper och färdigheter genom att årligen delta i fortbildning i form av kurser, seminarier, och liknande. Den kostnad som myndigheterna lägger ned på internrevisorernas kompetensutveckling under 2011 uppgick till 3,4 mkr. Under de två åren dessförinnan har den legat på totalt 3 mkr per år. Även kostnaden per årsarbetskraft ligger relativt konstant, vilket framgår av tabellen nedan. Om man däremot jämför antalet timmar per årsarbetskraft kan noteras att antalet timmar har minskat med 19 procent mellan åren 2010 och 2011. En förklaring kan vara att kostnaden för de externa utbildningarna har varit högre under 2011.

	2011	2010	2009
Antal timmar per årsarbetskraft	77	95	79
Kostnad kompetensutveckling (tkr) per årsarbetskraft	25	24	23

46 av myndigheterna (70 procent) har uppgivit att de har deltagit i någon eller några av de kurser som ESV anordnat. ESV har frågat internrevisionsfunktionerna vilka hinder de anser finns för att kunna delta i kurser och vidareutbildningar. 28 (42) av de 66 myndigheterna ser inga sådana hinder medan 38 myndigheter (58) ser ett eller flera skäl till att inte kunna delta i kurser och vidareutbildningar.

Hinder för att delta i utbildning	Antal myndigheter 2011	Antal myndigheter 2010
1 hinder	24	24
2 hinder	9	8
3 hinder	4	2
4 hinder	1	1
Summa	38	35

Hinder för utbildning	Antal ja svar 2011	Antal ja svar 2010
Brist på tid	16	15
Otillräcklig budget för utbildning	8	8
Kurserna motsvarar inte vårt behov	24	21
Vi har inte behov av vidareutbildning	2	1
Känner inte till ESV:s kursutbud	3	1
Annan orsak	5	4

Det vanligaste hindret som 24 myndigheter anger är att de inte hittar kurser som motsvarar deras behov. Det finns en grupp som har lång erfarenhet och som inte har behov av kurser på grundläggande nivå. De har överlag svårt att hitta kurser som passar dem och som de inte redan har gått. Ett annat skäl till problemet att hitta kurser är att internrevisorn är anställd hos en myndighet vars verksamhet är speciell i något eller några avseenden och som vill ha utbildning som hjälper dem att granska just sin myndighets verksamhet.

Brist på tid är det näst vanligaste skälet som anges. Nio av de 16 myndigheter som angivit brist på tid som ett skäl har en internrevisor anställd på hel eller deltid.

Det tredje vanligaste hindret som anges är otillräcklig budget för utbildning. Åtta av myndigheterna uppger detta som ett skäl.

4.4.6 Slutsatser

Antalet statliga internrevisorer per 31 december 2011 uppgick till 139 (134). Antalet statliga internrevisorerna har alltså ökat något sedan föregående år. Ökningen beror på att Trafikverket har redovisat att de har sex fler anställda internrevisorer än vid samma tid 2010. Att ökningen av antalet internrevisorer inte är högre trots tre nya internrevisionsmyndigheter under 2011 kan förklaras av att ingen av de nytillkomna internrevisionsmyndigheterna har mer än en internrevisor anställd.

Av de 139 personer som var statligt anställda internrevisorer per 2011-12-31 var 63 (45 procent) personer kvinnor och 76 (55 procent) personer män. 47 procent av internrevisionsmyndigheterna har en kvinnlig internrevisionschef och 53 procent har en manlig.

Antalet ensamrevisorer har ökat till 34 (33) personer totalt. Antalet myndigheter med ensamrevisorer har ökat ännu mer och uppgår nu till 40 (38). Att antalet myndigheter med ensamrevisor är fler än antalet ensamrevisorer beror på att myndigheterna har varit samordnade med annan myndighet och inte har haft en internrevisionschef på heltid.

Under 2011 hade 14 av myndigheterna med ensamrevisor (internrevisionschef utan konsultstöd) inte internrevisionschefen anställd på heltid. I fem fall har den totala tillgängliga tiden, inklusive konsulter, understigit en halv årsarbetskraft. Det finns en risk att bristen på tid gör det svårare för internrevisionen att leva upp till de formella krav som ställs på internrevision, exempelvis kvalitetssäkring, dokumentation och egen kompetensutveckling, om den tillgängliga tiden är så begränsad. Att vara ensamrevisor och anställd på deltid behöver i sig inte vara ett problem om internrevisorn har möjligheter att använda sig av hjälp utifrån t.ex. i form av externa konsulter. Så är det sällan enligt vad ESV kan utläsa av myndigheternas lämnade uppgifter.

ESV konstaterar, i likhet med tidigare år, att antalet internrevisorer samt deras arbetstid (i procent av heltid) varierar hos myndigheter som är verksamma inom samma verksamhetsområde och där verksamheten förefaller jämbördiga. Detta är särskilt påtagligt för myndigheter inom Högskole- och Universitetsområdet. ESV:s bedömning är, liksom tidigare år, att det behövs en analys från myndighetsledningarna om hur stora resurser internrevisionen vid myndigheten bör ha för att uppfylla kraven i internrevisionsförordningen.

Den kostnad som myndigheterna lägger ned på internrevisorernas kompetensutveckling var under 2011 3,4 mkr. Under de två tidigare åren uppgick beloppet till 3 mkr per år. Antalet timmar kompetensutveckling per årsarbetskraft uppgick till 77 (95). Kostnaden för kompetensutveckling per årsarbetskraft uppgick till 25 tkr (24).

ESV har frågat myndigheterna om vilka hinder för de ser för sin kompetensutveckling. 24 myndigheter har angivit att de inte hittar kurser som motsvarar deras behov. Det finns en grupp som har lång erfarenhet och inte har behov av kurser på grundläggande nivå. ESV försöker därför att varje år erbjuda en till två kurser av engångskaraktär för den här målgruppen. Ett annat skäl till problemet att hitta kurser

är att många myndigheter bedriver en verksamhet som är speciell i något eller några avseenden och där internrevisorerna vill ha utbildningar som hjälper dem att granska just sin myndighets verksamhet. Eftersom utbildningsgrupperna blir mycket små är det oftast inte möjligt för ESV att fylla internrevisorernas behov.

Sammanfattningsvis kan sägas att de statliga internrevisorerna har en bra utbildningsnivå och lång erfarenhet inom sitt yrkesområde. Av de 139 (134) internrevisorerna har 91 procent varit verksamma som internrevisorer i mer än tre år. Det är värdefullt att en internrevisor har god erfarenhet inom sitt arbetsområde.

Det är relativt ovanligt med statliga internrevisorer under 40 år. De utgör bara 14 procent av kåren. Av de 139 statliga internrevisorerna är 37 procent mellan 51 och 60 år och 19 procent är över 60 år. Det finns därför en risk att internrevisionsfunktionerna tappar mycket av kompetensen när internrevisorerna går i pension. Risken är särskilt stor när myndigheten bara har en internrevisor anställd.

4.5 Samordning av internrevisionen

Under 2011 har 13 (13) myndigheter haft sin internrevision samordnad med annan myndighet hela eller delar av året. Internrevisionschefen har då varit anställd på deltid vid två myndigheter. Under 2011 har Länsstyrelsen i Jämtland delat internrevisionschef med Mittuniversitetet. Malmö högskola har delat med Linköpings Universitet, Karlstads universitet har delat med Örebro universitet, Statens skolverk har delat med Internationella programkontoret och Naturvårdsverket och Läke medelverket delar internrevisionschef. Myndigheten för yrkeshögskolan är samordnad med Specialpedagogiska skolmyndigheten. Finansinspektionen är samordnad med Sveriges riksbank, som inte är en av de 66 internrevisionsmyndigheterna. I fem av de sju fallen av samordning är det en ensamrevisor som delar sin tid mellan två myndigheter. När det gäller Malmö högskola och Finansinspektionen fylls tiden till en årsarbetskraft upp av konsulter.

Det finns både för och nackdelar med samordning av internrevision. Till fördelarna hör att myndigheten kan anställa någon som redan kan det område som myndigheten är verksam inom. För den person som är anställd på två ställen kan detta ge möjlighet till kompetensutveckling och en värdefull inblick i en annan myndighets verksamhet. Det är en stor fördel i samband med att en myndighet ska etablera en ny internrevision eftersom startsträckan inte blir lika lång innan arbetet kan komma igång. Det finns även nackdelar. En internrevisor som är verksam på två myndigheter har kanske inte tillräckligt tid för att genomföra sina uppdrag på det sätt som vore önskvärt.

Det förekommer andra exempel på samverkan mellan internrevisionsmyndigheter. Som exempel kan nämnas att Skatteverket och Kronofogden har ett avtal om samverkan men det förekommer även att råd och stöd ges med informellt. Det finns ett nätverk som omfattar internrevisorer som är verksamma på länsstyrelser och ett annat nätverk för de internrevisorer som är verksamma på universitet och högskolor.

4.5.1 Slutsatser

Vid 13 av myndigheterna med ensamrevisorer är internrevisionsfunktionen samordnad, det vill säga att internrevisionschefen är anställd vid två myndigheter. Det finns både fördelar och nackdelar med samordning. Samordningen kan ge internrevisorer möjlighet till kompetensutveckling. Det finns ett problem med samordning av internrevisionsfunktioner och det är risken att internrevisorns tid inte räcker till för att genomföra uppdraget på det sätt som god internrevisions- och internrevisorssed kräver. Den risken blir inte mindre av att det till övervägande del är myndigheter med ensamrevisorer som har åtagit sig samordningsuppdrag. Enligt ESV:s uppfattning vore det bättre om samordningen skedde med en internrevisionsmyndighet med en något större och mer resursstark internrevision. Detta inte minst ur den aspekten att om den enda internrevisorn skulle bli sjuk eller slutar kommer två myndigheter att vara utan internrevisor.

Samverkan mellan myndigheter med internrevisionsfunktioner är något som ESV ser mycket positivt på. Det är särskilt angeläget att ha en samverkanspartner när internrevisionsfunktionen består av en ensamrevisor. Samverkan (som bör regleras i ett avtal mellan myndigheterna) kan handla om att ge och få råd och synpunkter om bland annat revisionsrapporter och arbetsmetoder men även i vissa fall att genomföra granskningsaktiviteter tillsammans.

4.6 Internrevisionens medverkan i internationellt arbete

Av de 66 internrevisionsmyndigheterna har fem svarat att de deltagit i internationellt arbete. Deltagande har bland annat skett i ett SCB projekt i Kambodja, ett samprojekt mellan Sipu och ESV i Bosnien Hercegovina, ett projekt med organisationen World Association of Public Employment Services (WAPES), en internationell kommitté för yrkesregler och tillsammans med ESV tagit emot gäster från Moldavien.

4.7 Internrevisionens rådgivning avseende förordning om intern styrning och kontroll

ESV har frågat myndigheterna om internrevisionen har fått några uppdrag från ledningen med anledning av förordningen om intern styrning och kontroll. Av de 66 internrevisionsmyndigheterna är det 28 (29) som svarat ja på frågan. Uppdragen har bland annat inneburit granskning av processen för intern styrning och kontroll, verifiering av underlaget till styrelsen, uppföljning av myndighetens arbete samt att ge råd och stöd.

5 Projekt 2011

5.1 Genomgång av revisionsplaner

5.1.1 Syfte

ESV har under 2011 påbörjat ett projekt som syftar till att bland annat följa upp regelefterlevnaden med avseende på de delar i internrevisionsförordningen som behandlar revisionsplaner. Syftet är även att öka ESV:s kunskap om inriktningen på de statliga internrevisorernas arbete. Detta för att ESV ska kunna förbättra stödet till myndigheterna och kunna fördjupa analysen i den årliga rapporten till regeringen. Som ett led i detta projekt har ESV för avsikt att under våren 2012 begära in årsrapporterna avseende 2011 för att följa upp hur aktiviteterna i revisionsplanerna behandlats.

5.1.2 Omfattning

ESV har begärt in revisionsplaner från 63 av totalt 66 myndigheter. Två av de 66 myndigheterna saknade inrättad internrevision vid projektets start och en myndighet hade inte rekryterat någon internrevisor. ESV har gjort avgränsningen att inte ta del av internrevisionsfunktionernas riskanalyser för att göra en utvärdering och analys av kopplingen till revisionsplanerna. Detta område har följts upp i samband med ESV:s kvalitetssäkring av svaren i den årliga självdeklarationsenkäten för 2010. 12 myndigheter har omfattats av ESV:s kvalitetssäkring. Se vidare under avsnitt 3.3.1.

5.1.3 Resultat avseende regelefterlevnaden i revisionsplanerna kopplat till internrevisionsförordningen

Nedan presenteras ESV:s iakttagelser vid genomgången av revisionsplanerna utifrån kraven i internrevisionsförordningen med föreskrifter och allmänna råd.

Samtliga 63 myndigheter hade upprättat en revisionsplan där granskningsaktiviteterna för året framgick. Av de 63 myndigheterna var det 12 som helt saknade en beskrivning av mål och inriktning för valda granskningsinsatser i revisionsplanen. Eftersom revisionsplanen är styrelsens/generaldirektörens beslutsunderlag för internrevisionens aktiviteter är det viktigt att det för varje granskningsinsats finns beskrivet vad man vill uppnå med granskningen och vilka områden som omfattas.

Enligt svaren i internrevisionsenkäten för 2011 uppgav samtliga myndigheter att de i revisionsplanen fastställt internrevisionens mål och inriktning för året samt de granskningsinsatser som krävs för att uppnå målen.

14 myndigheter har överhuvudtaget inte redovisat någon budgeterad tid i revisionsplanen. Två myndigheter har uppgett en totalt budgeterad tid men inte gjort någon fördelning på olika internrevisionsaktiviteter. Avsaknad av information om tidsbudget kan försvåra för ledningen vid bedömningen av om internrevisionens aktiviteter för året kommer kunna utföras med hänsyn till vilka prioriterade risker som föreligger samt omfattningen av internrevisionens resurser.

Av de 49 myndigheter som redovisat budgeterad tid i revisionsplanen var det två myndigheter (se ovan) som enbart hade angivit en övergripande tidsbudget och inte gjort någon fördelning av budgeten på olika aktiviteter i revisionsplanen. Resterande 47 myndigheter hade gjort en fördelning mellan olika aktiviteter, exempelvis granskning, uppföljning, rådgivning och övriga aktiviteter. Sammanlagt 35 myndigheter hade inte redovisat tid för uppföljning av tidigare års iakttagelser och rekommendationer. Detta kan jämföras med svaren i internrevisionsenkäten för 2011 där 61 myndigheter uppgett att det i revisionsplanen fanns tid avsatt för uppföljning.

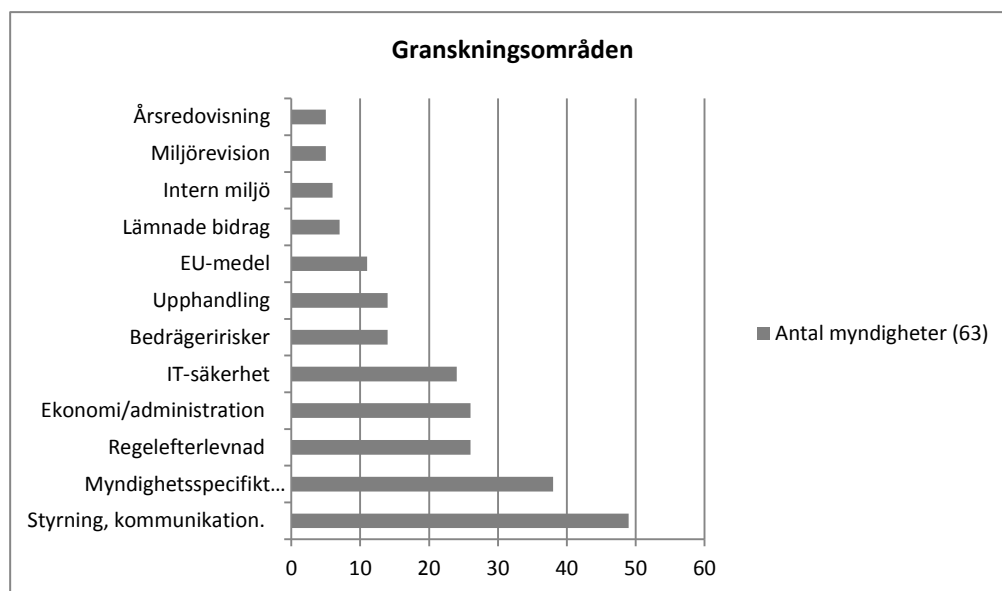
Delvis kan skillnaden mellan resultatet i internrevisionsenkäten och vad ESV noterat vid genomgången av revisionsplanerna ha rimliga förklaringar. Sannolikt finns det större brister inom dessa områden vad gäller regelefterlevnaden än vad som framkommit av internrevisionsenkäten. ESV kommer att följa upp detta vid besök hos myndigheterna under 2012 när kvalitetssäkring genomförs av inrapporterade uppgifter för 2011. ESV ska även se över om frågorna med koppling till revisionsplanen kan förtydligas i internrevisionsenkäten.

5.1.4 Övriga iakttagelser

Vid genomgången noterades att den budgeterade tiden för de 47 myndigheter som uppgett en tidsbudget i revisionsplanen är betydligt lägre här än vad som anges i internrevisionsenkäten. Skillnaden kan till viss del bero på att myndigheterna har olika principer för att redovisa budgeterad tid i revisionsplanen. Det kan leda till att internrevisionsfunktionerna inte informerar sin ledning om hur den totala tiden fördelas vilket i sin tur kan leda till ett bristfälligt beslutsunderlag avseende internrevisionens resurser.

5.1.5 Granskningsaktiviteter enligt revisionsplanerna

Vid genomgång av samtliga 63 myndigheters revisionsplaner kunde noteras granskningar inom följande områden;

Granskning av intern styrning och kontroll samt ledning och kommunikation: 49 myndigheter har uppgivit granskningar inom detta område. Här ingår granskningar med koppling till ”Förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll”, granskningar av övergripande processer (bland annat granskning av övergripande processer för IT), granskning av investeringsprojekt och granskningar inom området ledning/kommunikation.

Myndighetsspecifika granskningar: 38 myndigheter har angivit granskningar inom detta område. Exempel på granskningar inom området är granskning av olika organisatoriska enheter inom myndigheten och ärendehandläggning som är speciell för just denna myndighet.

Granskning av regelefterlevnad: 26 myndigheter har uppgivit granskningar inom detta område. Exempel är granskningar utifrån avgiftsförordningen, personuppgiftslagen och andra externa regelverk. Det finns även exempel på granskningar utifrån interna regelverk som granskning av bisysslor och extern/intern representation.

Granskning av ekonomi/administration: 26 myndigheter har uppgivit granskningar inom detta område. Granskningarna omfattar ekonomi- och personaladministrativa system, processer och rutiner.

Granskning av IT-säkerhet: 24 myndigheter har uppgivit granskningar inom detta område.

Granskning av olika bedrägeririsker: 14 myndigheter har uppgivet granskningar inom detta område.

Granskning av upphandling: 14 myndigheter har uppgivet granskningar inom detta område.

Granskning av EU-medel: 11 myndigheter har uppgivet granskningar inom detta område.

Granskning av lämnade bidrag: Sju myndigheter har uppgivet granskningar inom detta område.

Granskning av intern miljö: Sex myndigheter har uppgivet granskningar inom detta område. Exempel är granskningar av kulturvärderingar, sjunkande medarbetarindex, värdegrundsarbete och medarbetares arbetssituation.

Miljörevision: Fem myndigheter har uppgivet granskningar inom detta område. Exempel är granskning av miljöledningsarbetet inom myndigheten.

Granskning av årsredovisning: Fem myndigheter har uppgivet granskningar inom detta område. Två myndigheter anger att de ger biträde till Riksrevisionen vid årsredovisningsgranskningen.

5.1.6 Slutsats genomgång av revisionsplaner

19 procent av myndigheterna saknar en beskrivning av mål och inriktning för granskningsinsatserna. 22 procent av myndigheterna har inte redovisat någon budgeterad tid i revisionsplanen. Det rör sig i båda fallen om betydelsefull information för en beslutsfattare att ha kännedom om då revisionsplanen ska fastställas. Dels för att kunna få en uppfattning om uppdragets omfattning men även resursåtgången. Dessa brister har inte framgått av svaren i årets internrevisionsenkät där samtliga myndigheter har uppgivit att de har en beskrivning av mål och inriktning samt att revisionsplanen inkluderar redovisning av budgeterad tid.

35 myndigheter (55 procent) har inte budgeterat någon tid i revisionsplanen för uppföljning av tidigare års iakttagelser och rekommendationer. I svaren i internrevisionsenkäten uppgav 61 myndigheter att det fanns tid avsatt i revisionsplanen för uppföljning av att åtgärder hade vidtagits med anledningen av resultatet av tidigare gjorda granskningar. Det är en stor skillnad mellan vad som

rapporterats av myndigheterna och vad som framkommit vid ESV:s granskning av revisionsplaner. ESV bedömer att avvikelsen i några fall kan bero på att internrevisionsfunktionen är relativt ny och att det inte fanns någonting att följa upp från föregående år. Det kan även förekomma att det direkta uppföljningsarbetet inom myndigheten utförs av någon annan funktion än internrevisionen, men att resultatet från uppföljningen avrapporteras till internrevisionen. Trots att en del av avvikelserna kan ha rimliga orsaker, finns det sannolikt en större brist avseende regelefterlevnaden inom detta område än vad internrevisionsenkäten visar. ESV kommer att följa upp detta i samband med kvalitetssäkringen av de uppgifter som inrapporterats för 2011. ESV ska överväga om frågorna i internrevisionsenkäten med koppling till revisionsplanen kan förtydligas.

Resultatet från genomgången av inriktningen på de statliga internrevisorernas arbete visade att granskningsinriktningen till största delen består av granskning av intern styrning och kontroll samt ledning och kommunikation (49 myndigheter), myndighetsspecifika granskningar (38 myndigheter), granskning av regelefterlevnad (26 myndigheter), granskning av ekonomi/administration (26 myndigheter) samt granskning av IT-säkerhet (24 myndigheter).

6 ESV:s åtgärder under 2011 och planerade åtgärder för 2012

I detta avsnitt redovisar ESV vilka åtgärder som ESV har genomfört eller planerar att genomföra med anledning av den analys och bedömning ESV har gjort av inhämtade uppgifter. Syftet med genomförda åtgärder och planerade åtgärder är att säkerställa en statlig internrevision som utmärks av en hög professionalism och kvalitet.

6.1.1 ESV:s genomförda åtgärder under 2011

Följande åtgärder har genomförts i syfte att säkerställa en internrevision med hög professionalism och kvalitet:

- ESV har i enlighet med åiterrapporteringskravet i regleringsbrevet lämnat en särskild rapport till regeringen där ESV har analyserat och bedömt statusen på internrevisionen vid statliga myndigheter för år 2010. I rapporten redovisas vilka åtgärder som ESV har vidtagit eller avser att vidta för att säkerställa en statlig internrevision som utmärks av hög professionalism och kvalitet.
- ESV:s har kvalitetssäkrat de svar som lämnats i internrevisionsenkäten för 2010 genom att begära in material från och besöka 12 internrevisionsfunktioner.
- ESV har gett stöd i form av rådgivning när det gäller internrevisionsförordningen genom löpande kontakter med myndigheterna. Detta har skett genom besök, telefonsamtal och e-brev.
- Under året har ESV genomfört fem kurser vid sex kurstillfällen. Av kurserna avsåg tre ESV:s treåriga kompetensutvecklingsprogram för statliga internrevisorer. Totalt har dessa kurser haft 82 deltagare. Generellt sett har utvärderingarna från kurserna varit mycket positiva.
- ESV arrangerade konferensen Mötesplats offentlig revision, tillsammans med Riksrevisionen, Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer (SKYREV), Branschorganisationen Far och SKL. Konferensen hade 250 deltagare och 85 procent uppgav att de tyckte att dagen varit bra eller mycket bra.
- ESV har anordnat två nätverksträffar för revisorer i enrådgighets- och styrelsemyndigheter. Totala antalet deltagare var 34 från 27 myndigheter.
- ESV tog under 2011 in revisionsplanerna från 63 av de 66 internrevisionsmyndigheterna. Syftet var att få en bild av inom vilka områden

internrevisionsfunktionerna genomför sina granskningar och hur utformningen av revisionsplanerna förhåller sig till de krav som internrevisionsförordningen ställer.

- Informationsinsatser har genomförts riktade till styrelser och insynsråd (Regeringskansliet) angående internrevision och intern styrning och kontroll. Föreläsningar har hållits för fyra av departementen.
- ESV har tagit emot internationella besök.
- ESV:s genomförda åtgärder har skett i samverkan med det särskilda råd för internrevisionsfrågor som regeringen har inrättat. Under 2011 har ESV har genomfört tre möten med internrevisionsrådet.

6.1.2 ESV:s planerade åtgärder för 2012

De åtgärder som ESV planerar att genomföra för att säkerställa en internrevision med hög professionalism och kvalitet är att:

- Göra en översyn av föreskrifter och allmänna råd till Internrevisionsförordning (2006:1228). Föreskrifterna och allmänna råden behöver uppdateras med anledning av iakttagelser som ESV har gjort i tidigare årliga rapporter. Det kan finnas ett behov av att förtydliga kraven vad gäller extern kvalitetssäkring. Ändringar i ”International Professional Practices Framework (IPPF) kan behöva beaktas.
- Ge stöd i form av rådgivning när det gäller internrevisionsförordningen och genom de löpande kontakterna med myndigheterna. Detta sker genom besök, telefonsamtal och e-brev.
- Ge stöd till myndighetsledning och regeringskansliet vid förfrågan.
- Tillhandahålla kurser ur ESV:s treåriga kompetensutvecklingsprogram för statliga internrevisorer.
- Tillhandahålla kurser utanför kompetensutvecklingsprogrammet för de statliga internrevisorer som redan har deltagit i kurserna i programmet.
- Anordna två nätverksträffar under 2012.

- Fortsätta utvecklingen av den årliga rapporten genom att besöka 12 internrevisionsfunktioner och genomföra en kvalitetssäkring av myndighetens svar i internrevisionsenkäten.
- Under 2011 har ESV begärt in samtliga internrevisionsfunktioners revisionsplaner. Under 2012 kommer ESV att begära in de sammanfattande rapporter över internrevisionens iakttagelser och rekommendationer som hör ihop med revisionsplanerna.
- ESV ska analysera och följa upp genomförandet och tillämpningen av internrevisionsförordningen (2006:1228) enligt uppdrag i ESV:s regleringsbrev för 2012. Regeringsuppdraget ska avrapporteras 2012-12-31.

Bilaga 1 - Myndigheter som ska tillämpa internrevisionsförordningen 2011

Regeringen har beslutat att följande myndigheter ska tillämpa internrevisionsförordningen:

1. Arbetsförmedlingen
2. Boverket
3. Centrala studiestödsnämnden
4. Domstolsverket
5. Finansinspektionen
6. Fortifikationsverket
7. Försvarets materielverk
8. Försvarmakten
9. Försäkringskassan
10. Göteborgs universitet
11. Havs- och vattenmyndigheten
12. Internationella programkontoret
13. Kammarkollegiet
14. Karlstads universitet
15. Karolinska institutet
16. Kriminalvården
17. Kronofogdemyndigheten
18. Kungliga tekniska högskolan
19. Lantmäteriet
20. Linköpings universitet
21. Linnéuniversitetet
22. Luftfartsverket
23. Luleå tekniska universitet
24. Lunds universitet
25. Läke medelsverket
26. Länsstyrelsen i Jämtlands län
27. Länsstyrelsen i Norrbottens län
28. Länsstyrelsen i Skåne län
29. Länsstyrelsen i Stockholms län
30. Länsstyrelsen i Västerbottens län
31. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
32. Malmö högskola
33. Migrationsverket
34. Mittuniversitetet

35. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
36. Myndigheten för yrkeshögskolan
37. Mälardalens högskola
38. Naturvårdsverket
39. Pensionsmyndigheten
40. Riksgäldskontoret
41. Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna
42. Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (ESF-rådet)
43. Skatteverket
44. Skogsstyrelsen
45. Socialstyrelsen
46. Specialpedagogiska skolmyndigheten
47. Statens energimyndighet
48. Statens institutionsstyrelse
49. Statens jordbruksverk
50. Statens kulturråd
51. Statens skolverk
52. Statens tjänstepensionsverk
53. Statistiska centralbyrån
54. Stockholms universitet
55. Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete (SIDA)
56. Svenska kraftnät
57. Sveriges lantbruksuniversitet
58. Tillväxtverket
59. Totalförsvarets forskningsinstitut
60. Trafikverket
61. Transportstyrelsen
62. Tullverket
63. Umeå universitet
64. Uppsala universitet
65. Åklagarmyndigheten
66. Örebro universitet

Bilaga 2 - Utfall per kriterium fråga 1-10

Fråga 1-10 är de bundna frågorna om regelefterlevnad.

Fråga och kriterium	Uppfyller	Uppfyller inte	Ej tillämpligt
<i>1. Har myndigheten inrättat en internrevision i enlighet med Internrevisionsförordningen (2006:1228)?</i>			
1.1. Internrevisionen leds av en chef.	63	0	0
1.2. Internrevisionens chef är anställd i myndigheten.	63	0	0
1.3. Tillsättningen av internrevisionens chef har fastställts genom ett myndighetsbeslut.	63	0	0
<i>2. Har internrevisionen tillfredsställande oberoende och objektivitet?</i>			
2.1. Internrevisionen är administrativt placerad direkt under myndighetens chef. Med myndighetens chef avses här även ställföreträdande/vice myndighetschef.	62	1	0
2.2. Internrevisionen är fristående från den operativa verksamheten.	63	0	0
2.3. Internrevisionen har självständigt föreslagit och genomfört granskningsuppdragen.	63	0	0
2.4. Internrevisionen har inte i något granskningsuppdrag bedömt verksamhet som ansvarig revisor i uppdraget har ansvarat för under närmast föregående tolv månaders period.	55	0	8
2.5. Om internrevisionens oberoende och objektivitet gentemot de/den granskade inte har kunnat säkerställas i samband med ett rådgivningsuppdrag har internrevisionen avstått från att lämna råd.	30	0	33
2.6. Internrevisionen har fått tillgång till den information och de upplysningar som internrevisionen behöver för att utföra ett uppdrag.	63	0	0
2.7. När internrevisionen har varit förhindrad att ta del av information som den behöver för att fullgöra ett uppdrag har internrevisionen upplyst om detta förhållande och angivit hur detta har begränsat granskningen.	12	0	51
2.8. Internrevisionen har varit föredragande av resultatet av granskningen till myndighetens ledning.	63	0	0
<i>3. Har internrevisionen genomfört gransknings- och rådgivningsuppdragen med tillfredsställande kompetens och erfarenhet?</i>			
3.1. Internrevisionschefen har haft den kompetens som behövs för att kunna fullgöra internrevisionens uppgifter i enlighet med internrevisionsförordningen.	63	0	0
3.2. Internrevisionen har haft tillräcklig kompetens (eller köpt tjänster eller samordnat med annan myndighet) för att kunna bedöma risker i myndighetens verksamhet.	63	0	0
3.3. Internrevisionens medarbetare deltar årligen i kompetensutveckling för att bibehålla och utveckla sin kompetens och erfarenhet.	63	0	0

3.4.	Internrevisionen har köpt tjänster eller samordnat med annan myndighet om kompetensen saknats inom internrevisionen för att utföra ett av i revisionsplanen medtaget granskningsuppdrag.	28	0	35
3.5.	Internrevisionen har bedömt om föreslagna rådgivningsuppdrag ligger inom internrevisionens kompetensområde. (Ny fråga)	55	0	8
3.6.	Internrevisionen har bedömt om föreslagna rådgivningsuppdrag kan förbättra myndighetens process för intern styrning och kontroll. (Ny fråga)	53	0	10
4.	<i>Har internrevisionen ett tillfredsställande program för intern och extern kvalitetssäkring?</i>			
4.1.	Internrevisionens verksamhet omfattas av ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Internrevisionens kvalitetsprogram inkluderar intern och extern kvalitetssäkring. (Ny fråga)	52	11	0
4.2.	Internrevisionen har genomfört fortlöpande intern kvalitetskontroll av internrevisionsverksamheten. (Ny fråga)	55	8	0
4.3.	Internrevisionen har genomfört årlig självvärdering. (Omformulerad fråga)	55	8	0
4.4.	Resultatet av den interna kvalitetssäkringen har rapporterats till myndighetens ledning. (Ny fråga)	52	9	2
4.5.	Internrevisionen har informerat myndighetens ledning om resultatet av den externa bedömningen eller självvärderingen med extern validering som utförts under 2010 eller 2011 räknat till datumet för inlämnandet av myndighetens enkät till ESV.	13	0	50
5.	<i>Har internrevisionen en tillfredsställande styrning för att uppnå en effektiv verksamhet?</i>			
5.1.	Myndighetens ledning har fastställt riktlinjer för internrevisionen där formen för hur arbetet ska bedrivas framgår.	63	0	0
5.2.	Av riktlinjerna framgår när och hur myndighetens ledning ska informeras om pågående och avslutade granskningar. (Ny fråga)	63	0	0
5.3.	Av riktlinjerna framgår formerna för internrevisionens rapportering till myndighetens ledning. (Ny fråga)	63	0	0
5.4.	Myndighetens ledning har beslutat om en revisionsplan för internrevisionens granskningsuppdrag och rådgivningsuppdrag.	62	1	0
5.5.	Myndighetens ledning har beslutat i de fall större ändringar skett i revisionsplanen.	36	1	26
6.	<i>Har internrevisionens verksamhet varit inriktad på att utifrån en analys av verksamhetens risker granska om ledningens interna styrning och kontroll, med en rimlig säkerhet, är utformad så att myndighetens verksamhet bedrivs effektivt, enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel?</i>			

6.1.	Internrevisionen har utifrån en analys av verksamhetens risker självständigt granskat att myndighetens process för intern styrning och kontroll är utformad så att myndigheten med rimlig säkerhet fullgör de krav som framgår av 3 § myndighetsförordningen. Internrevisionen har lämnat förslag till förbättringar av myndighetens process för intern styrning och kontroll. (Delvis ny och delvis omarbetad fråga)	63	0	0
6.2.	Risakanalysen som ligger till grund för internrevisionens verksamhet omfattar all verksamhet som myndigheten bedriver och ansvarar för. Här ingår även de uppgifter som utförs av annan myndighet. (Här avses internrevisionens egen riskanalys och riskbedömning.)	62	1	0
6.3.	Internrevisionen har vid upprättandet av den egna riskanalysen använt sig av all relevant kunskap om risker inom myndigheten som inhämtats genom såväl gransknings- som rådgivningsuppdrag. (Ny fråga)	62	1	0
6.4.	Risakanalysen utgår från myndighetsledningens identifiering, värdering och hantering av risk utifrån förordning om intern styrning och kontroll och från internrevisionens egen riskbedömning. (Ny fråga)	62	1	0
6.5.	Risakanalysen omfattar risken för bedrägerier och oegentligheter. (Ny fråga)	62	1	0
6.6.	Risakanalysen omfattar risker kopplade till myndighetens informationsteknologi. (Ny fråga)	61	2	0
6.7.	Internrevisionen har utifrån en årlig riskanalys av hela myndighetens verksamhet lämnat förslag till granskningsuppdrag i revisionsplanen.	61	2	0
6.8.	I revisionsplanen fastställs internrevisionens mål och inriktning för året samt de granskningsinsatser som krävs för att på ett effektivt och ändamålsenligt sätt uppnå målen. (Ny fråga)	61	2	0
6.9.	I revisionsplanen finns avsatt tid för uppföljning av att åtgärder har vidtagits med anledning av resultatet av tidigare gjorda granskningar. (Ny fråga)	61	1	1
6.10.	Större kända rådgivningsuppdrag samt uppskattad tidsram har inkluderats i revisionsplanen. (Ny fråga)	46	0	17
6.11.	Internrevisionen har givit råd och stöd till myndighetens styrelse. (Ny fråga)	28	0	35
6.12.	Internrevisionen har givit råd och stöd till chefen för myndigheten. (Ny fråga)	57	0	6
6.13.	Rådgivningsuppdrag som internrevisionen bedömt inte kommer att bidra till att förbättra myndighetens process för intern styrning och kontroll har inte antagits. (Ny fråga)	28	0	35
6.14.	Internrevisionen har fastställt arbetsätt och processer (regler och rutiner) för att säkerställa att internrevisionen utförs i enlighet med god sed.	60	3	0
7.	<i>Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt planerat varje gransknings- och rådgivningsuppdrag?</i>			
7.1.	Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag formulerat mål för granskningen och rådgivningen.	63	0	0
7.2.	Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag bedömt vilken omfattning uppdraget behöver ha för att nå målen.	63	0	0

7.3.	Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag beräknat vilka resurser som krävs för att uppnå målen.	63	0	0
7.4.	Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag utarbetat ett arbetsprogram för att nå målen utifrån de risker som har identifierats.	61	2	0
8.	<i>Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt samlat och bevarat den information som styrker förslagen till förbättringar?</i>			
8.1.	Internrevisionen har i varje gransknings- och rådgivningsuppdrag identifierat den information som behövs för att nå uppdragets mål.	63	0	0
8.2.	Internrevisionen har i varje gransknings- och rådgivningsuppdrag dokumenterat (samlat och ordnat) den information (revisionsbevis) som är underlag för gjorda iakttagelser. Av dokumentationen av gransknings- och rådgivningsuppdragen framgår vad som har granskats, hur och när granskningen utförts, vilken omfattning granskningen haft, vilka iakttagelser och bedömningar som gjorts, vilka slutsatser som dragits samt vad som rapporterats och till vem. (Delvis ny fråga)	60	3	0
8.3.	Internrevisionen har samlat och bevarat dokumentationen från gransknings- och rådgivningsuppdrag som genomförts av anlidade konsulter.	32	2	29
8.4.	Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag arkiverat ärendet när uppdraget är avslutat.	63	0	0
9.	<i>Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt kommunicerat resultatet av uppdragen?</i>			
9.1.	Internrevisionen har rapporterat resultatet av gransknings- och rådgivningsuppdrag i form av iakttagelser och rekommendationer till myndighetens ledning.	63	0	0
9.2.	Internrevisionen har kommunicerat iakttagelser och rekommendationer i gransknings- och rådgivningsuppdrag med de berörda parterna.	63	0	0
9.3.	Om internrevisionen varit utförd med avvikelser från god internrevisionssed har internrevisionen informerat om avvikelserna i rapporteringen, skälet till denna och dess konsekvens. (Omformulerad fråga)	11	0	52
9.4.	Internrevisionen har minst en gång per år avgivit en revisionsrapport över revisionsårets samlade iakttagelser och rekommendationer ställd till myndighetens ledning.	62	0	1
10.	<i>Har internrevisionen följt upp förslagen till åtgärder?</i>			
10.1.	Myndighetsledningen har beslutat om åtgärder med anledning av internrevisionens rapportering av granskningens iakttagelser och rekommendationer. Här likställs även godkännande i efterhand från myndighetens ledning av åtgärder som vidtagits inom myndigheten.	63	0	0
10.2.	Internrevisionen har följt upp de åtgärder som myndighetsledningen har beslutat om med anledning av internrevisionens rapportering till myndighetsledningen av iakttagelser och rekommendationer.	59	3	1
10.3.	I den årliga rapporten till myndighetsledningen ingår en åiterrapportering av hur internrevisionens iakttagelser och rekommendationer från tidigare år har behandlats/åtgärdats av myndigheten.	54	6	3

Bilaga 3 - Relativ poäng per myndighet

Myndighet	Relativ poäng, 2011	Relativ poäng, 2010	Relativ poäng, 2009
Affärsverket svenska kraftnät	0,981	0,963	0,909
Arbetsförmedlingen	1,000	0,960	1,000
Banverket	Upphört	Upphört	0,975
Boverket	0,961	1,000	0,930
Centrala studiestödsnämnden	0,962	0,962	0,932
Domstolsverket	1,000	1,000	1,000
Finansinspektionen	0,981	1,000	***
Fiskeriverket	Upphört	1,000	0,950
Fortifikationsverket	1,000	1,000	0,977
Försvarets materielverk	1,000	0,963	0,955
Försvarsmakten	1,000	1,000	0,976
Försäkringskassan	1,000	1,000	1,000
Göteborgs universitet	0,893	1,000	0,957
Havs- och vattenmyndigheten	*	-	-
Internationella programkontoret	1,000	0,926	***
Kammarkollegiet	0,959	0,865	***
Karlstads universitet	1,000	1,000	0,975
Karolinska institutet	1,000	1,000	1,000
Kriminalvården	1,000	0,936	0,951
Kronofogdemyndigheten	0,927	1,000	0,976
Kungliga tekniska högskolan	0,980	0,959	0,974
Lantmäteriet	0,961	0,980	1,000
Linköpings universitet	1,000	1,000	1,000
Linnéuniversitetet	0,957	**	-
Luffartsverket	0,962	0,870	0,977
Luleå tekniska universitet	0,980	0,960	0,875
Lunds universitet	1,000	1,000	1,000
Läkemedelsverket	1,000	**	-
Länsstyrelsen i Jämtlands län	0,891	0,960	0,917
Länsstyrelsen i Norrbottens län	1,000	1,000	0,972
Länsstyrelsen i Skåne län	1,000	1,000	0,973

Länsstyrelsen i Stockholms län	0,980	0,935	0,921
Länsstyrelsen i Västerbottens län	1,000	0,957	0,897
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	1,000	0,979	0,946
Malmö högskola	0,979	1,000	0,974
Migrationsverket	1,000	1,000	0,950
Mittuniversitetet	1,000	0,942	0,925
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1,000	0,979	***
Myndigheten för yrkeshögskolan	*	-	-
Mälardalens högskola	0,955	1,000	0,975
Naturvårdsverket	1,000	**	-
Pensionsmyndigheten	1,000	**	-
Riksgäldskontoret	1,000	1,000	1,000
Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna	1,000	1,000	1,000
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (ESF-rådet)	1,000	1,000	0,947
Skatteverket	1,000	0,980	0,974
Skogsstyrelsen	1,000	1,000	0,974
Socialstyrelsen	1,000	**	-
Specialpedagogiska skolmyndigheten	1,000	0,941	0,977
Statens energimyndighet	*	-	-
Statens institutionsstyrelse	0,857	0,894	0,897
Statens jordbruksverk	1,000	1,000	1,000
Statens kulturråd	0,923	1,000	0,975
Statens skolverk	1,000	0,963	1,000
Statens tjänstepensionsverk	0,944	0,927	0,935
Statistiska centralbyrån	0,939	**	-
Stockholms universitet	0,830	0,945	0,936
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (SIDA)	1,000	1,000	0,979
Sveriges lantbruksuniversitet	1,000	1,000	1,000
Tillväxtverket	1,000	0,977	***
Totalförsvarets forskningsinstitut	0,936	0,913	0,923
Trafikverket	1,000	**	-
Transportstyrelsen	0,957	1,000	***
Tullverket	1,000	1,000	0,953
Umeå universitet	1,000	0,960	0,974
Uppsala universitet	1,000	1,000	1,000

Vägverket	Upphört	Upphört	0,977
Växjö universitet	Upphört	Upphört	0,950
Åklagarmyndigheten	0,933	**	-
Örebro universitet	1,000	1,000	0,974

*) Av avsnitt 3.5 framgår det att ESV vid bedömning av frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) har beslutat att inte beakta 3 myndigheters svar vid analysen av dessa frågor på grund av att myndigheterna inte har haft internrevision under hela 2011. För dessa myndigheter har inte heller relativ poäng per myndighet beräknats för 2011.

***) ESV hade vid bedömning av frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) beslutat att för 2010 inte beakta 8 myndigheters svar vid analysen av dessa frågor på grund av att myndigheterna inte har haft internrevision under hela 2010. För dessa myndigheter har inte heller relativ poäng per myndighet beräknats för 2010.

****) ESV hade vid bedömning av frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) beslutat att för 2009 inte beakta 6 myndigheters svar vid analysen av dessa frågor på grund av att myndigheterna inte har haft internrevision under hela 2009. För dessa myndigheter har inte heller relativ poäng per myndighet beräknats för 2009.

Bilaga 4 - Beräkning av relativ poäng

Genom de svar som ges på frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) kan en beräkning ske av en relativ poäng per fråga gemensamt för alla myndigheterna. Vidare kan också en relativ poäng per myndighet beräknas.

Frågorna som avser efterlevnad av regler (fråga 1-10) besvaras genom att för varje kriterium under respektive fråga svara Uppfyller eller Uppfyller inte. I det fall myndigheten har undantag från reglerna eller om förhållandet av annan orsak inte råder besvaras kriteriet med Ej tillämbart (ET) med angivande av motivet. Det ges tre alternativ (saknas, undantag eller sekretess) till motiv att välja mellan. Kryss i rutan för ”Saknas” innebär att förhållandet som kriteriet mäter inte förekommer eller inte har varit aktuellt inom myndigheten, kryss i rutan för ”Undantag” innebär att myndigheten har undantag från det som kriteriet mäter och kryss i rutan för ”Sekretess” innebär att uppgiften som efterfrågas omfattas av sekretess. Genom de svar som ges på frågorna om efterlevnad av regler kan en beräkning ske av en relativ poäng per fråga gemensamt för alla myndigheter samt en relativ poäng per myndighet.

Från och med rapporten 2011 ger ett uppfyllande svar 1 poäng per kriterium och ett ej uppfyllande svar 0 poäng. Frågor som besvarats med ET påverkar inte relativa poängen.

Den relativa poängen per fråga för alla myndigheter beräknas som en kvot där täljaren består av antalet poäng som alla myndigheter har uppnått på den frågan och nämnaren av det antal poäng som är möjliga för alla myndigheter att uppnå på den frågan (max poäng minus ET poäng).

Den relativa poängen per myndighet är en kvot där täljaren består av antalet poäng som myndigheten har uppnått på alla frågor och nämnaren av det antal poäng som det är möjligt för myndigheten att uppnå på frågorna (Max poäng minus ET poäng).

Den relativa poängen mäter graden av måluppfyllelse (gällande rätt) och är ett tal mellan 0 och 1. Ett värde under 1 visar på avvikelse från de regler som myndigheterna har att följa när det gäller internrevision.

Nedan beskrivs två exempel på hur relativ poäng kan beräknas per fråga och per myndighet:

Exempel 1, relativ poäng per fråga:

Om det finns fyra kriterier på frågan så är det kvoten av uppfyllda kriterier delat med totala antalet kriterier som är poängen för den myndigheten avseende den frågan. Om en myndighet har uppfyllt tre kriterier blir poängen $\frac{3}{4}$ på den frågan för denna myndighet. För att få en relativ poäng per fråga för alla myndigheter beräknas den relativa poängen för denna fråga enligt följande formel: Totalt antal uppfyllda kriterier/(Totalt antal kriterier – Total antal ET). Om det finns 64 myndigheter blir totalt antal kriterier 256 ($64 * 4$). Om vi räknar med att myndigheterna har uppfyllt 190 kriterier, 35 ET och 31 ej uppfyllda kriterier blir poängen $190/(256-35)=0,8597$.

Exempel 2, relativ poäng per myndighet:

Förutsättningen är att det totalt finns 56 kriterier, myndigheten har uppfyllt 45, svarat ET på 6 och inte uppfyllt 5 kriterier. Relativa poängen per myndighet blir $45/(56-6)=0,9$.

Bilaga 5 - Externa kvalitetssäkringar utifrån IIA:s standards

Exempel på förbättringsförslag som har lämnats i externa kvalitetssäkringar under perioden 2007 – 2011 för huvudområdena inom IIA:s standards:

1000 – Syfte, befogenhet och ansvar: Förbättringsförslagen berör till stora delar internrevisionens riktlinjer. En vanlig synpunkt är att internrevisionens rådgivningstjänster behöver förtydligas i dokumentet samt att syfte, befogenheter och ansvar bättre bör belysas. Vidare nämns behov av uppdatering av instruktionen.

1100 - Oberoende och objektivitet: Förbättringsförslagen berör mestadels internrevisionens bedömning av oberoendet och objektiviteten för egen personal och konsulter samt bristande dokumentation av bedömningarna. Några av rekommendationerna behandlar frågan om till vem internrevisionen ska rapportera.

1200 - Kompetens och vederbörlig yrkesskicklighet: Förbättringsförslagen behandlar bland annat behovet av att ta in externa resurser för att komplettera den egna kompetensen, t.ex. inom IT och oegentligheter. Det finns rekommendationer om att ta fram en kompetensutvecklingsplan för internrevisionschefen.

1300 - Kvalitetssäkring och kvalitetsförbättringsprogram: Förbättringsförslagen behandlar bland annat behovet av att ta fram ett internt kvalitetssäkringsprogram eller att förbättra det kvalitetssäkringsprogram som redan finns. Förbättringsförslagen berör även behovet av nyckeltalsanalyser, att ta in feedback från intressenter, att genomföra utvärderingar efter varje projekt och att förbättra dokumentationen av kvalitetssäkringsarbetet. Därefter bör resultatet av dels återkopplingen från de reviderade verksamheterna samt resultatet från den interna kvalitetssäkringen rapporteras till ledningen i en kvalitetssäkringsrapport.

2000 - Leda Internrevisionsverksamhet: Förbättringsförslagen handlar till huvudsaklig del om internrevisionens riskanalys. Synpunkterna behandlar bland annat brister i förankringsarbetet, brister i riskanalysens struktur, bristande värdering av risker i riskanalysen, riskområden som saknas och brister i kopplingen mellan riskanalys och revisionsplan samt bristande dokumentation av riskanalysen. Vidare nämns bland annat etablering av uppföljningsprocess för att mäta värdet som tillförs organisationen, tidsmässig analys för att komplettera revisionsplanen, kartläggning av säkringsfunktioner som finns i verksamheten, dokumentation av internrevisionens arbetssätt/processer och dokumenterade bedömningar av om internrevisionens resurser är rimliga i förhållande till uppdraget.

2100 - Arbetets beskaffenhet: Förbättringsförslagen handlar om hur IR kan bidra till att myndighetens riskanalysarbete förbättras och ger i vissa fall förslag på områden som IR bör granska.

2200 - Planering av åtagande: Förbättringsförslagen handlar bland annat om hur granskningsplanerna bör utformas och kopplas till mål och riskanalys och att internrevisionen ska dokumentera den preliminära bedömningen av riskerna. Internrevisionens analys av riskexponeringen ska framgå av planeringsdokumenten. Det finns en del synpunkter på dokumentationen och hur den ska systematiseras och om checklistor som saknas eller i något fall är för omfattande. Även avsaknad av en tidsmässig bedömning vid planering av uppdrag har uppmärksammats.

2300 - Genomföra åtagande: Förbättringsförslagen handlar bland annat om hur dokumentationen har utformats vad gäller struktur och referenser, dokumentation av vad som testats och resultatet av detta, signering av arbetspapper, uppsummering av slutsatser och möjlighet att koppla slutsatser till revisionsbevis. I ett par fall framförs att det saknas tillräcklig dokumentation av den löpande dialogen mellan chef och medarbetare. Vidare nämns utarbetande av regler för arkivering av granskningsdokumentation.

2400 – Rapportera resultat: Förbättringsförslagen handlar bland annat om att internrevisionen bör beskriva konsekvenserna av de rapporterade iakttagelserna/bristerna för organisationen, att gjorda iakttagelser bör graderas utifrån risk, att rapporteringen bör göras mer kortfattad och koncis, att rapporterna bör innehålla en sammanfattning och att en gemensam rapporteringsmall bör användas.

2500 – Övervaka process och resultat: Förbättringsförslagen handlar till huvudsaklig del om att internrevisionen bör införa rutiner för att följa upp att av ledningen beslutade åtgärder med anledning av revisionsrapporter blir genomförda.

2600 – Uttalande rörande ledningens riskacceptans: Av ett förbättringsförslag framgår att internrevisionen har gjort vad som på dem ankommer men att ledningen inte i tillräcklig grad har stöttat internrevisionen vad gäller att driva igenom beslutade åtgärder i enlighet med internrevisionens rekommendationer.

Bilaga 6 - Externa kvalitetssäkringar utifrån internrevisionsförordningen

Under 2011 har fyra myndigheter genomfört en extern kvalitetssäkring enbart utifrån internrevisionsförordningen med föreskrifter och allmänna råd. Det har under 2011 genomförts två externa kvalitetssäkringar där kvalitetssäkring har skett både utifrån IIA:s standards och även internrevisionsförordningen. Det finns också en extern kvalitetssäkring från 2009 där så är fallet.

Nedan ges exempel på förbättringsförslag som lämnats med koppling till paragraferna i internrevisionsförordningen som lämnats under perioden 2009 - 2011:

2§ Organisering

Att internrevisor utför operativt arbete inom myndigheten har uppmärksammats i ett fall. I ett fall har uppmärksammats att internrevisionschefen inte är administrativt placerad under myndighetens chef. Det finns ett påpekande om att det behövs en rutin för bedömning av bisyssla och jäv.

3 § Uppgifter

Det har i ett fall noterats att internrevisionschefen utför rådgivningsuppdrag som inte har koppling till förbättring av processen för intern styrning och kontroll. Det finns påpekande om otydlig gränsdragning mot arbetsuppgifter som ingår i en controllerfunktion.

4§ Granskningens inriktning

Rekommendationerna avseende internrevisionens riskanalys behandlar bland annat att myndighetens riskanalys ska utvärderas utifrån internrevisionens syn på de väsentligaste riskerna i verksamheten. Vid upprättandet av internrevisionens riskanalys ska det framgå att internrevisionen genomfört en analys av sannolikheten för olika riskexponeringar. Risken för bedrägerier och oegentligheter bör beaktas i riskanalysen. Det finns en iakttagelse om att internrevisionens riskanalys inte omfattar all verksamhet som myndigheten bedriver eller ansvarar för och att riskanalysen ska utgå från bruttorisker.

Rekommendationerna avseende revisionsplanen behandlar bland annat att mål och inriktning bör framgå av revisionsplanen samt att den ska innehålla en sammanställning av internrevisionens hela budgeterade verksamhet och att den ska innehålla avsatt tid för rådgivningsuppdrag. Vidare nämns att kopplingen mellan enskilda granskningsprojekt och identifierade risker i riskanalysen bör tydliggöras.

5 § Råd och stöd

I ett fall rekommenderades att rådgivningsuppdragens karaktär och till vem råd och stöd får lämnas borde tydliggöras i internrevisionens riktlinjer.

6 § Omfattning

Det finns en iakttagelse om att internrevisionens riskanalys inte omfattar all verksamhet som myndigheten bedriver eller ansvarar för.

7§ Bedrivande

Förbättringsförlagen handlar om att resultatet av kvalitetssäkrings- och kvalitetsförbättringsprogrammet ska åtföljas av en rapport till ledningen med internrevisionschefens bedömningar för att kunna betraktas som fullständig samt att Internrevisionschefens dokumentation av övriga medarbetares arbete bör utvecklas. Det finns en notering om att fortlöpande intern kvalitetskontroll bör implementeras.

9 § Rapportering

Årsrapporten bör innefatta en uppföljning av hur åtgärder avseende tidigare års samtliga iakttagelser och rekommendationer har utförts.

10 § Internrevisionens uppdragsgivare

Förbättringsförlagen anger att internrevisionens syfte, befogenhet och ansvar bör förtydligas i riktlinjerna och att riktlinjerna bör uppdateras årligen.

ESV gör Sverige rikare

- Vi har kontroll på statens finanser, utvecklar ekonomistyrningen och granskar Sveriges EU-medel.
- Vi arbetar i nära samverkan med Regeringskansliet och myndigheterna.